Novobydžovský

Ročník XVI.
31. 5. 1989

Číslo
1-2

ZPRAVODAJ

Z obsahu dvojčísla: Odešel dobrý člověk Leopold Anděl ✦ Za město krásnější ✦ Když hraje Skleněnka ✦ Veřejná bezpečnost radí ✦ Nový Bydžov v literatuře - 3. část ✦ Rodáci vzpomínali ✦ Klenoty našeho muzea, 13. pokračování ✦ Geometrie středověkého půdorysu Nového Bydžova ✦ Dodatek Bydžovských úsměvů Franty Řezníčka ✦ Osobní kronika

Čisté město - přání nás všech

Rok 1989 byl vyhlášen Rokem životního prostředí, k jehož zlepšení může přispět svým podílem každý občan naší republiky a samozřejmě i našeho města. Na podporu zlepšování prostředí a zkrášlování města je každoročně vyhlašována MěNV soutěž Za město krásnější. Přesto, že v této soutěži je možné vyhrát některou z hodnotných cen má stále ještě málo příznivců, kterým není jedno jak naše město vypadá a snaží se do této soutěže zapojit a zlepšit tak vzhled našeho města. Tento zájem má i MěNV a proto uzavírá každoročně konkrétní dohody na péči o zelené plochy a veřejná prostranství s jednotlivými občanskými výbory, společenskými organizacemi NF, závody, provozy, JZD ČSSP a školami. Po dohodě s TS byly tyto plochy opatřeny tabulkami, aby bylo známo i veřejnosti, kdo má nad danou plochou uzavřenou dohodou a zodpovídá za její péči.

Výsledný efekt se však minul cíle, některé tabulky byly zničeny a v několika případech si okolí těchto tabulek s konkrétním názvem organizace nikdo ani nevšiml. Jen několik poctivých organizací úkoly v péči o tyto plochy plní.

Životní prostředí je i stav a čistota komunikací a chodníků. Za posledních 5—7 let se díky iniciativě OV a občanů našeho města, podstatně zlepšil stav jednotlivých vozovek a chodníků. Horší už je otázka jejich čistoty, které nevěnujeme všichni náležitou pozornost.

Strojní čištění města je prováděno jedním zametacím vozem. V uplynulém období se nepodařilo TS tuto činnost zajišťovat tak, jak bylo nutné a potřebné, z důvodů nedostatku PHM. V letošním roce bychom chtěli i přes uvedený nedostatek PHM zvýšit počet zametacích hodin a rozšířit zametání i na ostatních frekventovaných ulicích města a nejen na hlavních tazích.

V zájmu lepší čistoty na Mírovém náměstí dojde v letošním roce k výměně odpadkových košů, včetně ulice Purkyňovy, Jungmannovy a parku u hřbitova.

MěNV společně s TS i za pomoci OV zahájí potřebné práce na přemístění parkoviště z jednotlivých ploch náměstí na plochu za hotelem LEV tak, aby mohly být tyto plochy pro parkování na náměstí definitivně uzavřeny.

K zabezpečení jednorázového vyčištění celého města po zimním období organizuje MěNV jarní směny NF. Počítáme hlavně s aktivitou všech našich občanů města a místních částí, OV a společenských organizací NF. TS budu, případně spolu s dalšími organizacemi zajišťovat odvoz všech nečistot.

Věříme, že nebude ani jeden občan našeho města a místních částí, který by nepomohl při jarním úklidu chodníků, komunikací, zelených a veřejných ploch. Za vyvinutou iniciativu vám všem MěNV upřímně děkuje.

Do životního prostředí patří i čistota vod a ovzduší. O čistírně odpadních vod se v našem městě již mnoho namluvilo a mnoho špinavé vody uteklo. V současné době se rýsuje tato výstavba jako reálná, se zahájením ještě v letošním roce za iniciativní pomoci ZAZ, státní podnik Jaroměř, který je investorem této I. etapy.

Nemůžeme a nejsme spokojeni ani s pitnou vodou v našem městě. Pro zlepšení kvality byla VčVAK provedena generální oprava úpravny vod v prameništi. K zabezpečení dostatku pitné vody zahájí MěNV společně s VčVAK výstavbu vysokotlakého přivaděče pro město a místní část Skřivany ještě v letošním roce.

MěNV má zájem i na zlepšování ovzduší v našem městě a proto byla ve spolupráci se státním podnikem Silnice Hradec Králové zahájena výstavba vysokotlaké přípojky plynu pro naše město, v jehož rozvodech MěNV hodlá ve spolupráci s dalšími závody a provozy na území našeho města pokračovat.

Z JEDNÁNÍ RADY MĚST NV

17. rada dne 1. prosince 1988

s c h v á l i l a
a) aktualizované hlavní úkoly MěNV
b) hlavní směry kulturně výchovné činnosti na rok 1989

u l o ž i l a
a) provést kontrolu kvality poskytovaných služeb ve správním území MěNV
b) informovat plenární zasedání o stavu rekonstrukce Jiráskova divadla
c) provést další sdružování finančních prostředků na akce „Z"

18. rada dne 20. prosince 1988

v z a l a n a v ě d o m í
a) zprávu komise VLHZ o přípravách v zajištění výstavby čističky
b) organizační opatření k zajištění Čs. spartakiády v r. 1989
c) zprávu OVMH o zabezpečení inventarizace
d) předložení vyhodnocení soutěže Za město krásnější

s c h v á l i l a
a) bytový pořadník na 1. pololetí 1989
b) změny pracovních smluv v oblasti kultury na základě ZEUMS II.

1. rada dne 10. ledna 1989

s c h v á l i l a
a) předložený plán práce a hlavních úkolů na rok 1989 PBH, TS a drobné provozovny
b) pracovní náplně odborů MěNV s účinností od 1. 1. 1989
c) zvýšení rozpočtu na akci Z — tělocvična SEŠ

2. rada dne 31. ledna 1989

s c h v á l i l a
a) vyhodnocení socialistického závazku za rok 1988
b) vyhodnocení výkonu státní správy za rok 1988
c) zařazení výstavby skladu hořlavin ve Sloupně do akcí Z

3. rada dne 21. února 1989

u l o ž i l a
a) provést hodnocení plnění hlavních směrů součinnosti rady ONV a předsednictva OOR
b) zkvalitňovat práci aparátu MěNV zejména při jednání s občany
c) vyhodnotit plnění Programu zdravotnické péče o mladou generaci

d o p o r u č i l a
a) rozšíření poslaneckého sboru MěNV o poslance integrované obce Skřivany

s o u h l a s í
a) s dostavbou Jiráskova divadla dle záměru uvedeném ve VP NF 1986 — 1990 v celkových nákladech 3 800 000 Kčs, termín dokončení r. 1991

4. rada dne 14. března 1989

s c h v á l i l a
a) vyhodnocení plánu a rozpočtu MěNV za rok 1988 a návrh plánu a rozpočtu na rok 1989
b) komplexní rozbory hospodaření drobné provozovny, TS, BP za r. 1988
c) vyhodnocení soutěže občanských výborů za rok 1988
d) zařazení neinvestičních akcí Z pro rok 1989 do plánu
e) přihlášku do soutěže měst a obcí v okrese Hradec Králové za nejkrásnější město v Roce životního prostředí, čistoty a pořádku

5. rada dne 4. dubna 1989

s c h v á l i l a
a) politicko organizační zajištění májových oslav 1989
b) složení stravovací komise při ZŠ Skřivany

u d ě l i l a
a) čestná uznání za dlouholetou činnost v PO SSM při příležitosti 40. výročí založení PO

Zpravodaj chválí

MARTINA KOMÁRKA, který koná základní vojenskou službu u VÚ 5620 a plní vzorně vojenské povinnosti. Oznámení s pochvalou přišlo od velitele útvaru!

SPORTOVIŠTĚ PRO KAŽDÉHO

Do povědomí novobydžovské veřejnosti se již dostalo hřiště za sokolovnou, které nabízí možnost rekreačního sportování a je veřejností využíváno. Tento areál je v majetku MěNV Nový Bydžov. Na údržbě se podílely základní školy, občanský výbor a Technické služby. Koordinace těchto prací byla značně náročná a práce měly nárazový charakter. Koncem minulého roku podala TJ Jiskra iniciativní návrh, že převezme tento prostor do svého majetku. V průběhu měsíce ledna 1989 se uskutečnilo jednání za účasti MěNV, TJ Jiskra a příslušného občanského výboru, kde bylo dohodnuto, že hřiště bude převedeno do trvalého bezplatného užívání TJ Jiskra. Všichni zúčastnění měli zájem, aby tento prostor byl dále využíván veřejností a z tohoto důvodu byly přijaty závěry, že hřiště zůstane k použití všem občanům, nebude se oplocovat, TJ Jiskra bude zabezpečovat veškeré udržovací práce a bude mít přednostní užívací právo při mistrovských zápasech a tréninku. TJ má v úmyslu v tomto prostoru ještě vybudovat hřiště pro házenou.

Jsme přesvědčeni, že převzetí areálu do užívání TJ Jiskra vytvoří lepší předpoklady pro sportovní vyžití občanů i v udržování vytvořených hodnot.

Rastislav Kykal

Odešel dobrý člověk

Leopold Anděl

Seznámili jsme se spolu v době, kdy pracoval jako ředitel závodu Jablonecké sklárny a byl předsedou MěV KSČ v Novém Bydžově. Náročný ke druhým, ale i k sobě. Neměl mnoho volného času, ale pro cestu na kulturní středisko si čas našel.

Chtěl vědět, jaký bude kulturní život v Novém Bydžově. Zeptat se v čem potřebuji pomoci. Poradit, ale upřímně říci, co bych měl zlepšit a co se mu nelíbí. Rady zkušeného člověka, které jsem přijímal a vážil si jich.

Nikdy mě neodmítl. Neznal větu — nemám čas. Když nedávno přišel na středisko, aby se zeptal co je nového v kultuře, vyprávěl mně o začátcích závodu Jablonecké sklárny v Novém Bydžově. Byl jeho zakladatelem v roce 1964 a prvním ředitelem do roku 1983. Devatenáct let v čele velkého závodu. A letos slaví Jablonecké sklárny dvacetpět let To je přece důvod nejen k oslavám, ale k napsání pořádného článku do Novobydžovského zpravodaje, dodal mezi vyprávěním. Tak trochu při tom zapomněl na bytovou výstavbu pro zaměstnance, jídelnu či školku pro děti. Byla to jeho zásluha, ale o té ze skromnosti pomlčel. Byl významnou osobností města Nového Bydžova. Jeho zkušenosti, moudrost, rozhodnost a rozvážnost patřily k vlastnostem člověka, který městu a lidem dal kus svého života.

Těšil jsem se na naše další plánované setkání, ke kterému už nedojde. O to víc si vážím Tvých dobře míněných rad a tolik potřebného povzbuzení do další práce. Moc a moc Ti děkuji. Budeš nám chybět!

Čest Tvé památce!

PhDr. Jiří Malina

Jsem toho názoru,
že nejčestnějším povoláním
je sloužit veřejnosti
a prospívat mnoha lidem

MONTAIGNE

Čisté město — přání nás všech

Velký problém, který město trápí a také se dotýká oblasti životního prostředí je celoměstská skládka odpadků, kterou v současné době město nemá a tvrdě o ni usiluje znovuotvřením v bývalé lokalitě hliňáku mezi Sloupnem a Novým Bydžovem, která je dnes zrekultivována a zařazena do zemědělského honu. Aby bylo možné předejít tvoření černých skládek, zakoupil MěNV a TS vůz společně s velkoobjemovými kontejnéry, které pomohly zakoupit Jablonecké sklárny, Eram a BP. Tyto kontejnéry byly rozmístěny v sídlišti za sokolovnou místo popelnic, čímž se zlepšil pořádek v tomto prostoru. Dále u hlavního hřbitova, čímž by mělo dojít k lepšímu pořádku na hřbitově a jeho okolí. Obracíme se na všechny občany, aby odpadky ze hřbitova odnášeli do těchto kontejnérů a nepohazovali je po hřbitově a okolí. Další kontejnéry budou umístěny do jednotlivých částí města dle možnosti jejich dalšího nákupu.

V roce 1988 došlo u TS k dalšímu rozšíření svozu PDO ze dvou stávajících linek na tři, čímž se uvolnila kapacita a bylo možné rozšířit odvoz ze stávajících lokalit Chlumecka, Hlušicka, Smidarska a Nechanicka a dále místních částí Starý Bydžov, Stará Skřeněř, Nová Skřeněř, Skochovice a Vysočany. Trvale je TS věnována pozornost péči a vozy na sběr domovního odpadu, aby nedocházelo při vyprazdňování popelnic k úniku tohoto odpadu. Nedaří se však plně odstranit závadu při promačkování popelnic, k čemuž značně přispívá ztenčený materiál na popelnicích.

Na vyhlášení Roku životního prostředí se chtějí plně podílet i pracovníci Technických služeb, zejména pak středisko zahradnictví, které by ve spolupráci s OV zajišťovalo lepší péči o zelené plochy. Spolupráce s OV v této oblasti se nám v průběhu uplynulých let příliš nedařila, ale i tuto situaci bychom chtěli řešit: došlo k uzavření dohod mezi TS a OV a dále se všemi školami a organizacemi NF. V letošním roce je vytypováno několik lokalit, kde dojde k úpravě pozemků a výsadbě nových stromů a keřů. Jedná se o sídliště v Plovárenské ulici a prostor za benzínovou pumpou. Za Benzinou by mělo dojít k vysázení 20 ks lip. Obracíme se touto cestou na občany, aby v okolí svých domů a bydlišť nám byli nápomocni při sečení trávy a údržbě zelených pásů. V současné době dochází k úpravě parku u hřbitova a zeleně na Mírovém náměstí.

Určitou měrou přispělo ke zlepšení životního prostředí i instalování veřejného osvětlení v ulici v Aleji až ke hřbitovu, na jehož výstavbě mají největší podíl pracovníci TS.

Mnoho práce v oblasti životního prostředí bylo v našem městě provedeno a ještě více nás čeká. MěNV věří, že za pomoci občanů a všech organizací na území města a místních částí se vzhled našeho města ještě zlepší, tak aby se nám zde žilo lépe a radostněji a mohli tak s větší iniciativou plnit společné úkoly v oblasti schváleného VP NF na 8. pětiletku.

Místopředseda MěNV
Vl. Motyčka

ZA MĚSTO KRÁSNĚJŠÍ

Již od r. 1986 je každoročně radou MěNV v N. Bydžově vyhlašována soutěž „Za město krásnější". Cílem soutěže je aktivní zapojení co největšího počtu občanů, snažících se zlepšovat vzhled našeho města budováním a udržováním pěkných předzahrádek, zkrášlováním vzhledů domů květinami, péčí o zelené pásy o stromy v ulicích, pomocí při udržování sídlištní zeleně, udržováním a vytvářením pěkného prostředí kolem podniků, závodů, škol a zařízení v Novém Bydžově.

Jednotlivci a kolektivy se do soutěže přihlašují na tiskopise, který byl zveřejněn v únorovém vydání Kulturního života Nového Bydžova.

Pro rok 1989 byly vyhlášeny tyto kategorie:

1. Rodinné domky a jejich předzahrádky.
2. Květinová výzdoba oken u rodinných domků a obytných domů na sídlištích.
3. Upravenost prostředí kolem škol, závodů, JZD a ostatních zařízení.
4. Pásy uliční zeleně.
5. Sady a parky v socialistické péči.

Soutěžní komisi tvoří členové komise vodního, lesního hospodářství (VLHZ). Hodnocení sutěžních úkolů v každé kategorii se provádí třikrát ročně. Přesný termín hodnocení se předem nezveřejňuje, ale stanovuje se tak, aby všechny soutěžní úkoly stejné kategorie byly posuzovány stejnými porotci a ve stejný den. Každého hodnocení se musí zúčastnit nejméně tři členové poroty. V každé etapě hodnocení může získat hodnocený soutěžní úkol nejvíce 10 bodů. Počet přidělených bodů se stanoví sečtením všech přidělených bodů od jednotlivých porotců, vydělený počtem porotců. Jeden soutěžní úkol může tedy získat za všechna tři hodnocení maximálně 30 bodů. Bodové průměry se propočítávají na dvě desetinná místa a přidělené body se zapisují přímo v soutěžní přihlášce.

Tímto způsobem je organizována soutěž, jejímž cílem je vytvořit příjemnější prostředí města. V roce 1988 nejlepších výsledků dosáhli tito občané a organizace:

kategorie 1.
Marie Zámečníková, Nový Bydžov - Skochovice 99

kategorie 2.
Anna Nováková, Nový Bydžov - Korneliova ul.

kategorie 3.
Mateřská škola Sklář

kategorie 4.
Olga Mišková, N. Bydžov - Nerudova ul.
Miroslav Donát, Nový Bydžov - Nerudova ul.
Lad. Šenk, Nový Bydžov - Nerudova ul.
Tito soutěžící získali maximální počet bodů.

kategorie 5.
Rudolf Černý, N. Bydžov - Revoluční

Rada MěNV N. Bydžov děkuje touto cestou všem účastníkům soutěže v minulém roce za práci odvedenou ve prospěch ostatních občanů města a zároveň vyslovuje přesvědčení, že v roce 1989 a letech následujících bude účast občanů hojnější.

KDYŽ HRAJE SKLENĚNKA

SKLENĚNKA — to není nic křehkého, ani to není ze skla, je to parta třinácti muzikantů a dvou zpěváků, kteří tvoří malou dechovou hudbu jejíž název právě patří Skleněnce.

Tento dechový soubor, jehož zřizovatelem je ZV ROH Jablonecké skláry Nový Bydžov, oslavil své patnácté narozeniny. Patnáct let v životě člověka není moc, ba dokonce je to ještě málo, ale v životě dechového souboru je to již stáří dost vysoké. Za těmito lety se skrývá patnáct let tvrdé práce o zkouškách, patnáct let putování s muzikou.

Patnácté výročí oslavila Skleněnka koncertem dne 24. listopadu 1988 v Kulturním domě v Králíkách. Kulturní dům v Králíkách jsme zvolili proto, že Jiráskovo divadlo v Novém Bydžově je v rekonstrukci. Když jsme uvažovali o Králíkách, trochu jsme se báli toho velkého prostoru, aby hlediště nezelo prázdnotou. Na koncertě jsme nechtěli být jen sami jako účinkující, proto jsme si pozvali řadu hostů. Především známého hudebního skladatele Ladislava Kubeše, jehož písničky se stále líbí. Byl hostem Skleněnky již po čtvrté. Má velkou zásluhu na propagaci naší dechovky. Je takovým muzikantským patronem dechovky. A my se mu odvděčujeme tím, že jeho skladby tvoří základ našeho repertoáru. Zpěv jsme obohatili účastí známých a populárních zpěváků Venduly Práglové, Vlasty Kahovcové a Milana Černohouze. A aby Ladislav Kubeš nebyl při dirigování osamocen přivítali jsme mezi sebou dirigenta vojenské hudby čsl. letectva kpt. Petra Raška.

Vše bylo organizačně zajištěno, vytištěny pěkné plakáty a započala nervozita, jak veřejnost přijme naše pozvání na koncert. Organizačně a pořadatelsky převzal koncert JZD Rudá hvězda v Králíkách. Postupně přicházely zprávy o prodaných vstupenkách 300, potom 500 později 800 a to již začala nová starost a nervozita, jak nás posluchači přijmou, abychom s muzikou obstáli. Vždyť jsme jen amatéři.

V den konání koncertu jsme netrpělivě vyhlíželi příjezd našich hostů z Prahy. Stáli jsme v kavárně hotelu Lev za záclonou a sledovali každé přijíždějící auto. Připadali jsme si jako děti když netrpělivě čekají na příchod Mikuláše. Naše čekání dopadlo dobře. Asi po hodinovém zpoždění hosté přijeli. Zrovna v ten den to na silnicích trochu klouzalo.

V Králíkách nás čekalo milé překvapení ve velkém počtu posluchačů. Vše předčilo naše očekávání — přes 1 000 účastníků. Ani ve snu nás nenapadlo, že bychom mohli mít tolik příznivců, tolik zájemců o naše vystoupení. Velmi srdečně byl přijat „náš starý známý" hudební skladatel Ladislav Kubeš. Byl potěšen ohlasem na jeho hezké písničky. Zpestření a švih jeho písničkám dali pražští zpěváci. Srdečně a s velkým potleskem byl přijat skromný a sympatický dirigent kpt. Petr Rašek. Mile překvapila i děvčata Monika Heřmanská a Blanka Hatašová jako debutantky, bez trémy v hezké skladbě Smutný sen, který musela ještě jednou jako přídavek opakovat. Slovem pořad pěkně provázel náš dlouholetý spolupracovník Zdeněk Smutný. Potěšil i blahopřejný dopis předsedkyně odboru kultury ONV v Hradci Králové PaedDr. Václavy Taufmanové i blahopřání s předáním čestného uznání Okresního kulturního střediska přednesené s. Kynclem.

Skleněnka oslavila patnácté výročí

Dobře se nám již hrála známá závěrečná skladba Karla Vacka „Zůstaň tu s námi, muziko česká". Snad jsme program skladeb dobře vybrali i zvládli, zejména sólové vystoupení Bohouše Vostruhy ve skladbě Předjaří i Radka Šepse ve skladbě Starý známý. Hezký pocit byl i v tom, že po skončení koncertu nikdo neodcházel a žádal se přídavek. S chutí jsme zahráli tři další skladby. Poděkování patří všem za tak hezké a milé přijetí a vytvoření tak pěkné atmosféry. Poděkování patří Jaroslavu Řezníčkovi za výborné ozvučení sálu a Bohouši Vostruhovi za muzikantské ztvárnění pořadu. Poděkování patří JZD Rudá hvězda v Králíkách, s. Juklové a s. Rozenkrancovi za to, že se nebáli rizika i za péči, kterou muzice a jejím hostům projevili. Potěšila nás účast předsedy JZD s. Antonína Očenáška jak na koncertě tak i mezi účinkujícími po skončení koncertu. Poděkování patří i zřizovateli ZV ROH Jabloneckých skláren a řediteli s. ing. Kovářovi za podporu a péči, kterou Skleněnce věnují. Dobré bylo naše vnitřní uspokojení i v tom, že vynaložená práce i starost s koncertem přinesla tak pěkný výsledek.

Nemysleli jsme si, že máme tolik přátel a příznivců naší dechovky i když jsme asi jedinou kapelou v republice, která má svůj klub přátel. Nemáme sice seznam svých příznivců, ani nedáváme legitimace a nevybíráme příspěvkové známky, ale jako pořádná organizace máme svého předsedu. Je jím Jirka Obrů, dlouholetý příznivec Skleněnky.

Při těchto oslavách patnácti let trvání dechovky se ve vzpomínkách vracíme k průběhu těchto let.

Začínala vlastně Švitorka, to byla předchůdkyně dnešní Skleněnky. Tvořilo ji pár nadšenců - muzikantů, kteří hráli všude, kde byl o dechovku zájem. Teprve od roku 1973 dostala Skleněnka dnešní název. Pomalu se dostávala do veřejnosti. Pomalu si hledala cestu ke svým posluchačům. Měnil se repertoár, střídali se muzikanti. Vzpomínáme rádi těch, kteří s touto dechovkou začínali. Někteří již nejsou mezi námi - Pepík Smola, Pepík Jánský, děda Drešer. Někteří již zanechali muziky a nebo hrají v jiné kapele, ale jsou stále příznivci naší dechovky a prožívají s ní další osudy — Jarka Rýgl, Mirek Kvapil, Mirek Kulich, Pepík Kubišta, Míla Bureš, Petr Linka, Bohouš Krejčí, Saša Bičiště, Pepík Mrákota, Toník Fiala, Olda Schovánek, Venda Knobloch a Libuše Skalická.

Pokračování na str. 5

Dík patří i těm muzikantům, z jiných kapel, kteří v případě nemoci zaskočí a pomohou. Vždyť i my vypomáháme jiným kapelám, když potřebují, zejména v období májových oslav. Chtěli bychom, aby mezi kapelami vládlo ovzduší dobré spolupráce.

Jak jsme začínali. Vzpmínám na první účinkování v srpnu 1973 na bydžovském posvícení na Kněžovce. Už dávno Kněžovka neexistuje. Tehdy jsme neměli stálé zpěváky. Až později přivedl Pepík Smola Fandu Němce k uspořádání společného silvestra ve Smidarech. A tak se stali Hanka a František Němcovi stálými zpěváky Skleněnky a zpívají až dodnes.

První koncertní vystoupení bylo také troufalostí a to jsme si ještě pozvali Ladislava Kubeše. Koncert v Jiráskově divadle měl název „Od Tábora až k nám". Hodně odvahy do dalších let nám dodal sám hudební skladatel Ladislav Kubeš. Potom dirigoval ještě další dva koncerty v Novém Bydžově. Rád mezi nás vždy jezdil a stal se v Bydžově tak známý, že ho na ulici lidé srdečně zdravili.

Skleněnka si pomalu začala získávat větší okruh svých příznivců, což se projevovalo i ve větším počtu svých vystoupení. Začalo se hrát i na velkých reprezentačních plesech, kam by si dřív Skleněnka netroufla. Šlo o plesy Gymnázia a Střední ekonomické školy. Později i střední zemědělské školy v Hořicích na MDŽ ČKD v Hradci Králové. Přišlo pozvání na festival dechových hudeb do Chlumce nad Cidlinou kam Skleněnka již každoročně pravidelně zajíždí. Hráli jsme i lázeňským hostům v Poděbradech. K největším úspěchům patří i účast naší dechovky, jako reprezentanta okresu Hradec Králové, na krajské přehlídce dechových hudeb v Holicích „Zlatá křídlovka 1987". Hráli jsme na filmovém festivalu v Hradci Králové, na Mírových slavnostech v Pionýrských sadech.

Velký muzikantský zážitek pro nás bylo pozvání přátel z Velenic, jako jediné české kapely, na festival slovácých dechovek v Ratiškovicích u Hodonína. Zde jsme se osobně setkali s hudebním skladatelem Blahoslavem Smíšovským. Posluchači jej budou znát podle skladby Falešná frajárka. Potěšil nás tím, že si zadirigoval svoji skladbu „Mutěnská". Snad se mu zahrání této skladby líbilo i když nasadil, pro nás nezvyklé rychlé tempo. V Ratiškovicích jsme dobře obstáli. Obdivovali jsme slovácké dechovky, jejich repertoár a hlavně mladé složení. Tolik mladých muzikantů a tak vysoká hráčská kvalita. Kdo byl v Ratiškovicích, slyšel a viděl tu muzikantskou krásu, nemusí mít obavu o další existenci dechovky. Tak velké hráčské zázemí. Když jeden z kapely odejde hned čekají čtyři další, na jeho vystřídání. Ratiškovice byly a jsou pro nás jakousi muzikantskou oázou. Jezdíme tam nyní každý rok. Navazujeme zde dobré muzikantské přátelství. Seznámili jsme se osobně s hudebními skladateli Ant. Michnou, Václavem Maňasem, Miloslavem Procházkou, Blahoslavem Smíšovským a textařem

Milan Černohous, Vlasta Kahovcová, Vendula Práglová a Skleněnka

1973 1989

15 LET

Stanislavem Pěnčíkem. Všichni dobří a srdeční lidé, celým srdcem patřící k dechové hudbě. A právě od nich čerpáme a obohacujeme svůj repertoár. Nikdy na nás nezapomínají a posílají nám vše nové ze své skladatelské dílny.

Hodně nám v obohacení repertoáru pomáhají další obětaví muzikanti. Učitel hudební školy Josef Klug, jihočeský skladatel Ada Doško, Jan Vrzáček, kapelník dechové hudby Lúčanky, Jaroslav Strnad, kapelník dechové hudby Rolnička. Jim patří také naše poděkování. Bez nich bychom neměli tolik hezkých písniček. My se nebojíme jít za kapelou, která má dobré skladby a navázat s nimi spolupráci. Některé skladby máme i přímo od Budvarky. Současný notový archiv naší dechovky čítá přes 1 000 skladeb. Snažíme se repertoár obohatit o vše nové co se hraje, co lidé slyší v rozhlase a televizi a co se jim líbí. Máme i svého hudebního skladatele. Je jím člen naší dechovky, výborný muzikant, Venda Ondráček. Jeho tři skladby se objevují i v repertoáru Skleněnky. Jsou to skladby Muzikantský kluk, Bydžovská vesnička a Absolventská, která byla složena u příležitosti 100. výročí založení zemědělské školy v Novém Bydžově, který je i jejím absolventem. Všechny písničky otextoval náš zpěvák František Němec.

Všude kam nás pozvou jezdíme rádi. Potěší nás, když se hudba líbí a pořadatelé projeví zájem o další účinkování. Za rok je těch vystoupení přes padesát.

Stálým místem, snad od samého vzniku Skleněnky, je malá vesnička Chroustov u Kněžic. Malá obec, malý sál, ale vždy plno a veselo. Zvláště se těšíme na maškarní plesy v Chroustově. To proto, že ani muzika není bez masek. Jednou jsme hráli jako hokejisté, v přilbách a dresech, potom jako ženská kapela, jindy jako šumaři a posledně jako trpaslíci se Sněhurkou.

Druhým místem, který je trvalým místem účinkování Skleněnky jsou Cecilské plesy ve Slatinách u Jičína. Bylo jich již sedm a vždy jsme na nich hráli. Čím nás zaujaly. Že tam je vždy hodně mladých, společensky oblečených (kravata, motýlek, sako) a nikdo není v bujaré náladě. Na takovou zábavu by se měli přijet podívat ti, kteří kritizují chování mladých, jak se nechá uspořádat slušná zábava. Snad je to tím, že tento ples pořádají ženy - Český svaz žen.

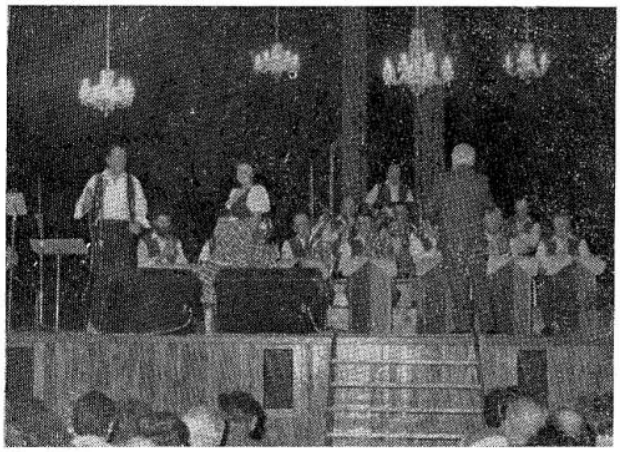
Samostatnou kapitolou jsou naše zájezdy s hudbou do Německé demokratické republiky. Jezdíme tam každý rok. Nejdříve jednou za rok, později dvakrát a příští rok máme pozvání ke čtyřem zájezdům. Česká dechovka se v NDR líbí, což mohou potvrdit i ostatní kapely. Je tam vždy hezké družné prostředí. I v neděli dopoledne se dokáže sejít přes 100 posluchačů.

Hrajeme zemědělským družstevníkům nebo myslivcům. Mají většinou uzavřenou společnost. Každý je hostem pořádající organizace. Zažili jsme zde hodně hezkých chvil. Třeba hraní na lodičkách ve Sprewaldu kam nás zavedl Venda Donát. Je to plavba na lodičkách po kanálu dlouhém několik kilometrů. Plavba trvá skoro celé půldne. Na lodičkách se hraje za stálé pozornosti hostů. Občas se zastaví u některé restaurace. Všude je plno lidí se zájmem o dechovku. K příjemnému překvapení patří i opékání prasat a tabule plná jídla o dožínkách. I když je cestování do NDR dosti zdlouhavé a únavné, brzy se na vše zapomene a zůstane jen hezká vzpomínka.

Při tomto cestování musíme vzpomenout i Fandu Bubna, nerozlučného kormidelníka autobusu značky Robur, který s námi při cestování prožíval dobré i zlé až do té chvíle než byl autobus pro technickou nezpůsobilost vyřazen z provozu. V současné době je naším dobrým přepravcem Míla Heřmanský.

S cestováním máme také i nedobré zkušenosti. Jednou jsme hráli na dovářce cukrovaru ve Žlunicích. Zábava skončila, účastníky odvezli a my čekáme na dopravu. Asi na nás zapomněli a tak se domů dostával každý jak mohl. Pěšky, stopem a také teprve ranním autobusem.

Pokračování na str. 6

Skleněnka koncertuje

Hudební skladatel Ladislav Kubeš

Máme ale i hezké vzpomínky. Třeba na naše účinkování pro důchodce JZD Dolany v Kasalicích. Do programu jsme zařadili Českou písničku Karla Hašlera. Však znáte její krásná slova... Ta naše písnička česká. Hrajeme a najednou vidíme, jak jeden po druhém vstávají. Všech snad 400 posluchačů, důchodců, vstalo a celou písničku si poslechlo ve stoje. Přidali se ke zpěvu a mnohým tekly slzy po tváři. Bylo to tak dojemné, že nám tato příhoda nikdy nevymizí z paměti. Je to zážitek na celý život.

Při zábavě i na cestách se užije hodně legrace. Jsme té zásady, že máme-li bavit jiné, musíme se bavit i sami mezi sebou. Viděli jste už někdy na vlastní oči „hrnečku vař?" Snad poprvé se to stalo ve Starých Smrkovicích a potom i v NDR. Podaná černá káva v šálku počne bublat, vařit se a nabývat na obsahu. Teče všude kolem, na šálek, i stůl. A co bylo příčinou. V sáčku na cukr byl místo cukru šumák. Nevěříte. Tak si to doma můžete zkusit, ale pozor. Občas můžete nalézt ve sklenici piva či šálku kávy zrnka pšenice, šroubky, kančí zuby a podobně. Když je nějaká ta lotrovina, určitě v tom má prsty..., ale radši to neprozradím. Kdo ví co by mě čekalo za další nemilé překvapení. Když hrajeme na plese a koupíme si losy, abychom také trochu přispěli pořadatelům na úhradu nákladů, ale také abychom něco vyhráli. A víte co se může stát? Že vyhrajete svůj vlastní kabát, pečlivě zabalený jako dárek. To pak jenom od postiženého zaslechnete... ti psi jedni, co to zase vyvedli. A ještě abych nezapomněl. Občas nemůžete při večeři ukousnout papriku a potom zjistíte, že ta barevná paprika je úhledně nastříhaná bužírka.

Je s muzikou dost starostí, nároku na čas, hudrování manželek, že nejsme věčně doma. Ale je to protiváha tomu všednímu životu plných starostí a problémů. A když se hudba líbí, lidi si notují pak vidíme, že to není ztracený čas. Vždyť člověk si k práci, kterou vykonává zaslouží i trochu zábavy. A my muzikanti k ní můžeme přispět.

No a co do budoucna. Jsme amatérská kapela, víme na co stačíme a co můžeme zvládnout. Jsme rádi když nás dobře přijímáte. Potěšilo nás i vaše blahopřání k našemu jubileu. Chceme i nadále v této cestě pokračovat. Trochu dřít o zkouškách, aby se nám to vracelo ve vaší přízni.

Tak až budeme někde hrát — na shledanou s Vámi.

ing. Vondráček

Veřejná bezpečnost radí: Mototuristická sezóna se blíží

Vážení motoristé, blíží se začátek mototuristické sezóny, kdy budete častěji vyjíždět se svými vozidly do přírody, za rekreací, autoturistikou. Než vyjedete zkontrolujte vždy technický stav svého vozidla, po případě si jej dejte odborně prohlédnout. V Novém Bydžově jsou tyto služby zřízeny v ČSAO Hradec Králové autoservis v Jungmannově ulici a dále v Eramu Hradec Králové autoservis v Žižkově ulici. V Chlumci n. C. je tato služba poskytována v Eramu Hradec Králové, autoservis u benzinového čerpadla. V tomto servisu je rovněž zajištěna nepřetržitá odtahová služba na telefonním čísle 926595.

Zvýšenou pozornost věnujte dopravnímu značení v Novém Bydžově a to zejména dodržováním zákazu zastavení na Mírovém náměstí a zákazu stání v ulici Revoluční v prostorách před prodejnou Mléčné lahůdky.

V letním období a nejen v období prázdnin a dovolených, bude orgány VB věnována zvýšená pozornost dodržování zákazu vjezdů k vodním plochám v okolí obcí Kosičky, Pamětník a Nové Město. V tomto období zvýšeného silničního provozu, by měli řidiči věnovat nemalou pozornost řádnému zajišťování zaparkovaných motorových vozidel, jakož i uložení cenných předmětů v nich.

Dalším stěžejním problémem silničního provozu je účast cyklistů. Každý cyklista by si měl uvědomit, že na jízdním kole je zranitelnější než-li řidič osobního nebo nákladního vozidla. Nad touto skutečností by se měl každý cyklista zamyslet a zraněním, ke kterým stále dochází předcházet a to zejména tím, že za snížené viditelnosti bude k jízdě používat pouze řádně osvětleného a vybaveného jízdního kola.

Jedním z hlavních problémů silničního provozu je i nadále požívání alkoholu řidiči motorových vozidel. O tomto bylo již řečeno mnoho a to jak v tisku, rozhlase, v televizi. Stále se však vyskytují řidiči, kteří tohoto nedbají a po požití alkoholu usedají za volant motorového vozidla, aniž by si uvědomili následky svou lehkovážností, které tímto mohou způsobit. Toto nejsou žádné „fráze", ale skutečnosti, o kterých výstražně hovoří statistiky dopravních nehod. Rovněž cyklisté, kteří jezdí na jízdním kole v podnapilém stavu, ohrožují bezpečnost a plynulost silničního provozu. Tito by si měli uvědomit, že v ustanovení § 7 odst. 2 Vyhl. FMV č. 100/75 Sb. se říká: „Řidičem se rozumí osoba, která řídí motorové nebo nemotorové vozidlo anebo tramvaj". Z tohoto vyplývá, že podnapilý cyklista, který ohrožuje bezpečnost a plynulost silničního provozu je rovněž postihnutelný jako řidič motorového vozidla, který řídí pod vlivem alkoholu.

Závěrem bychom chtěli uvést, že příslušníci VB mají zájem na spolupráci s řidiči, ale i se všemi účastníky silničního provozu, a touto spoluprací bojovat za snižování dopravní nehodovosti, tím zabraňovat materiálním škodám a hlavně zbytečně zmařených lidských životů.

Přejeme vám všem šťastnou cestu za rekreací a odpočinkem a řidiči pamatujte na pravidlo šťastného návratu.

prap. Eliáš, ppor. Drlý

NOVÝ BYDŽOV V LITERATUŘE

3. ČÁST

M. PROVAZNÍK

Další publikací z poslední doby, která nás ve vztahu k našemu městu musí zaujmout, je dílo:

SVĚT ZA TŘÍ ČESKÝCH KRÁLŮ

Výňatky z kronikářských zápisků MARKA BYDŽOVSKÉHO Z FLORENTINA o letech 1526—1596. Vybral, sestavil a k vydání připravil PhDr. Jaroslav Kolár, CSc. (Vydalo nakladatelství Svoboda v Praze roku 1987, 293 stran, 70 Kčs.)

Marek Bydžovský se narodil v Novém Bydžově v roce 1540. Byl univerzitním profesorem. Prošel mnoha univerzitními funkcemi, pětkrát byl děkanem artistické fakulty, po sedm období rektorem univerzity. Za svou úspěšnou činnost byl v r. 1575 králem obdařen erbem a přídomkem ‚z Florentina'... To všechno nám Jaroslav Kolár v úvodu připomíná, než přejde k vlastním zápiskům našeho slavného rodáka.

Marek Bydžovský ve svých kronikářských záznamech zachycuje události z doby panování Ferdinanda I., Maxmiliána II. a Rudolfa II. na českém trůně. Jeho zápisky se však jen výjimečně dotkly jeho rodiště a nejsou tedy v žádném případě pokračováním Knihy svědomí našeho města (z doby 1311—1470), jak by snad někdo mohl očekávat. Jeho zápisky jsou sestaveny z nejrůznějších pramenů a naznačují nám spíše obraz tehdejšího myšlení a představ o světě. A tak snad jen k událostem roku 1569 se Marek přímo zmiňuje o svém rodišti a o jeho vykoupení z poddanství. Na str. 120 naší publikace se o tom dozvídáme následující:

‚Téhož léta 24. dne máje Václav Moravec, měštěnín, senátor a potom primas města Nového Bydžova, život svůj v Pánu dokonal. Ten sa primasem, spolu s radními svými, když bylo po smrti pana Jindřicha z Valdštejna a statek jeho, pozemky i s městem připadl na Jeho Milost císařskou jakožto krále českého, o to se vší snažeností se staral a pracoval, aby město to Bydžov i což k němu přináleží skoupeno a k městům věnným Její Milosti císařové připojeno býti mohlo. Což s radou a pomocí dobrých pánův a přátel jest dosti pracně 28. dne ledna měsíce 1568 i vykonal a k svobodě přivedl.'

O krajní snaze Marka Bydžovského co nejvíce ve svých záznamech potlačovat subjektivní postoje (jak v úvodu zdůrazňuje Jaroslav Kolár) svědčí to, že při této zprávě o úmrtí novobydžovského purkmistra Václava Moravce, který se tak významně zasloužil o povýšení Nového Bydžova na královské věnné město, se ani slovem nezmiňuje o tom, že Václav Moravec byl jeho otec.'

I když tedy nejde o žádné pokračování naší slavné městské Knihy svědomí, stojí za to, abychom si tento výbor z díla našeho slavného rodáka alespoň připomněli a s ním i 420. výročí vykoupení našeho města z poddanství, do kterého upadlo r. 1325 pro dluhy krále Jana Lucemburského, tedy již čtvrt století po svém založení.

A ti zájemci, kteří inklinují k historickým spisům, si toto dílo se zájmem jistě i přečtou.

Naši pozornost v tomto stručném přehledu publikací z poslední doby, v nichž se připomíná naše město, věnujeme nyní objemnému svazku:

MĚSTSKÉ ZNAKY V ČESKÝCH ZEMÍCH

(Vydala Academia, nakladatelství ČSAV, ve spolupráci s Archivní správou MV, Praha 1985. 604 stran, 185 Kčs.)

Jiří Čarek v tomto díle uvádí soupis a popis heraldických znaků všech měst a městeček na našem území, která měla právo městský znak používat anebo u nichž se to předpokládalo. Protože Vzorový statut městských národních výborů č. 109/67 Sb. povoluje všem městským národním výborům užívat městských znaků i dnes, má tato publikace nejen historický, ale i praktický význam pro naši současnost. (Připomeňme si jen propagační využívání znaků na pohlednicích, na úředních tiskopisech, na nálepkách, na známkách ap.) Jednotlivé obce jsou v publikaci seřazeny abecedně. U každého města nebo městečka je v titulu uveden za jménem města okres podle současného stavu. Pod tím následuje nejprve údaj o panství, ke kterému město náleželo v roce 1848 (koncem feudálního zřízení), právě tak jako označení tehdejšího kraje (což je pro nás zvlášť zajímavé). Poté jsou zde uvedeny některé varianty místního jména v latinských a německých textech. To všechno jsou údaje potřebné pro bezpečnou identifikaci místa v současném i historickém místopisu.

Na stránce 273 tedy čteme:

„NOVÝ BYDŽOV, o. Hradec Králové (MěstNV).

R. 1848 královské město Nový Bydžov, kraj Bydžovský. V latinských textech Neobydziovium, v německých Neu Bidschow.

Město bylo založeno snad Václavem II. na konci 13. století. Znak se asi vyvinul z původní pečeti se znakem vrchnosti, tedy krále. Všechny staré pečeti ukazují na štítě českého lva, pata štítu je však oddělená a ještě svisle rozpoltěná. Teprve v 19. století se tato oddělená pata z pečeti ztratila. Přesto nemáme žádný doklad o jejím významu. Žádné znakové privilegium ani jeho opis se nedochovaly, proto pravá podoba a význam paty štítu jsou již neznámé. Není však vyloučeno, že svislé rozpoltění paty štítu pod nohama lva může mít nějakou souvislost s erbem vrchnosti, totiž rozpoltěným černozlatým štítem pánů v Vartemberka, kteří vládli Bydžovu v l. 1325—1516. Město v novější době užívá trvale jen prostého znaku s královským lvem a nezbývá než jej uznat v této podobě za platný."

Následuje popis znaku, soupis vyobrazení, přehled použité literatury a pečeť ze 17. století se znakem s oddělenou patou štítu. Nepovažuji za nutné podrobně zde rozvést tuto část publikace Jiřího Čarka. V druhém čísle minulého ročníku Zpravodaje věnoval těmto otázkám v X. části KLENOTŮ NAŠEHO MUZEA zasvěcenou studii prof. Jar. Prokop s názvem ‚Pečeti a znaky města Nového Bydžova'. Tamtéž nalezneme i obrazovou dokumentaci.

Myslím, že právem je v této stati prof. Jar. Prokopa kritizována až přílišná neurčitost při objasňování dělené paty našeho starého městského znaku v Čarkově publikaci a také ne právě zdařilá kresba v příloze barevných vyobrazení městských znaků v tomto díle od grafika Stanislava Valáška, z níž by „mohla vzniknout klamná představa o ‚závazné' podobě lva s neobvyklou hřívou (připomínající spíše ptačí křídlo) a hadovitě propleteným dvojitým ocasem."

Také se závěrečným konstatováním prof. Jar. Prokopa nutno souhlasit: Ochuzení znaku o symbolické postižení změny vrchnosti vedlo sice k jeho zjednodušení, ale současně tím náš znak ztratil svou jedinečnost. Jak dokazuje právě přehledná Čarkova publikace ve své obrazové části, náš znak je dnes příliš obvyklý a vlastně nesprávně shodný s mnoha (jedenácti) jinými městy. Lze jen konstatovat, že dnes bychom byli naopak povděčni za odlišení, které by vyjadřovalo jedinečnost našeho znaku. Ale i když dnešní statut umožňuje městským národním výborům požádat o takovou změnu svého znaku u komise pro tyto otázky při archivní správě MV (viz str. 38 Čarkovy publikace), bylo by to snad předčasné a snad i zbytečné. Český královský lev sám o sobě je jedním z nejkrásnějších heraldických znaků a v každém případě je ctí pro naše město, že jej můžeme používat. Jde však o to, aby tento lev v našem znaku ve své podobě obstál i esteticky.

Vraťme se ještě na chvilku k Čarkově publikaci. Je ještě další vztah tohoto díla k našemu městu: Na mnoha místech tato publikace dosvědčuje dobu slávy a dalekosáhlého politického vlivu města Nového Bydžova. To když při označení kraje k roku 1848 uvádí u mnoha měst ‚kraj Bydžovský'. Nepřekvapuje nás, že toto

Pokračování na str. 8

Pokračování ze str. 7

označení nalézáme u měst nejbližších (Chlumec nad Cidl., Kopidlno, Městec Králové, Nechanice, Vysoké Veselí, Žiželice), ale jsme překvapeni, když toto označení dnes čteme u tak vzdálených a velkých měst, jako jsou Poděbrady, Hořice, Jičín, Nová Paka nebo i Rokytnice nad Jizerou, z nichž Jičín (už tehdy ovšem sídlo krajského úřadu, i když kraj nesl nadále označení ‚Bydžovský'), má dnes sám statut vlastního okresu, zatímco Nový Bydžov ztratil i to.

Pokračujeme v našem přehledu: Snad neuškodí, když si jej trochu zpestříme i ukázkou z lidové tvořivosti. Můžeme přitom vhodně navázat na minulou kapitolu: Jistě jste si povšimli, že ‚kraj Bydžovský' tehdy sahal až do Krkonoš. Nepřekvapí nás tedy už, že se Bydžov objevuje i ve vánoční koledě ‚z Podkrkonoší', s názvem

VESELÁ KOLEDA

(Viz. 1. strana 51. čísla HALŌ SOBOTY z 24. prosince 1988.)

Skladba má 10 slok, nemůžeme ji zde proto citovat celou. Ostatně naše město se objevuje jen ve sloce druhé:

Poslala mě moje žena
pro koření do Bydžova,
pro kvasnice do Prahy,
že jsou u nás moc drahý.

Bydžov byl tehdy asi významným obchodním centrem kraje, ale přece jen bylo dobře, že v Bydžově koupil muž z koledy pouze koření — to se nemohlo zkazit, než se vrátil z týdenního nákupu domů (kromě Bydžova

NOVÝ BYDŽOV V LITERATUŘE

ského Zrození, jak je kdysi zaznamenal básník Brentano podle vyprávění Kateřiny Emmerichové.

Jde o dílo zajímavé svou myšlenkovou náplní i výtvarným provedením, neboť autor se snažil vystihnout — na rozdíl od většiny jiných tvůrců betlémů — co nejvěrněji událost Narození Páně a přidržet se co možno nejvíce historické i zeměpisné skutečnosti. Podkladem mu byla zmíněná již kniha Brentanova, ale umělec studoval pečlivě i vzhled judské krajiny v okolí skutečného Betléma, kopce a skály, siluetu hor v pozadí, podle čehož pak ve svém rozměrném betlému vytvořil panoramatickou krajinu kolem jeskyně Narození, aby co nejvíce vystihovala reálnou skutečnost. Nejsou zde tedy obvyklí daráčkové, přinášející všechno možné, jak jsme zvyklí vídat ve většině betlémů, protože autor se přidržuje především evangelního textu. Kromě Svaté rodiny a pastýřů, přicházejících se poklonit Novorozeňátku, je zde skupina andělů, zvěstujících pastýřům ‚radost velikou', především pak mohutný komplex andělských kůrů v oblacích nad jeskyní, kteří při svém nesmrtelném chvalozpěvu ‚Bohu na výsosti a lidem dobré vůle na zemi' tvoří světelnou spojnici mezi neviditelným Otcem v nebeském jasu a Synem ležícím v jesličkách.

Figurky jsou vyřezány z lipového dřeva, ponechaného v přírodním stavu, vytvořené dovedně po stránce formální i výrazové, ze dřeva jsou dokonce i oblaka, spojující na několika místech svět pozemský s nadsmyslným. Biblický příběh je převeden do výtvarné mluvy způsobem pravdivým a uměleckým zároveň . . ."

Potud odborné hodnocení Bydžovského betlému v publikaci dr. Remešové.

Je zajímavé, jak ve stejné době vedle sebe v našem městě vyrostli dva významní lidoví umělci - výtvarníci, ve svém projevu odlišní, ale budící jak pozornost a obdiv prostých diváků, tak zájem a obdiv odborné kritiky: Vedle díla kameníka Václava Kudery - Křapíka vyrostlo i poutavé řezbářské dílo Aloise Šťovíčka.

Dokončení na str. 19

Rodáci vzpomínali

I když domovů může být za život několik,
rodný na každého zbude pouze jediný.

Obec děje: Chudonice

Místo činu: REVÍR pod starostlivým vedením paní Nové a pečlivého šéfkuchaře Josefa Malého

Prošlý čas: Od jedenácté hodiny dopolední do čtvrté hodiny ranní jednoho volného dne z roku.

Organizační vedení: Šestičlenný přípravný výbor.

Velký kapelník malého orchestru: Dr. Emil Holman

Počet přítomných: Stodeset.

Aspoň tolik ze stručných údajů nezbytných k hrubé představě nezúčastněných čtenářů Novobydžovského zpravodaje.

Ovšem kdyby šlo jen o zveřejnění těchto holých faktů nebylo by asi dále o čem psát. Jenomže ono v něm šlo o víc.

Je veřejným tajemstvím, že nemálo lidem naší současnosti hrozí pozvolný pád a posléze i utonutí v mělkých vodách spotřební společnosti. V zajetí tohoto zdánlivě bezkonfliktního pohodlí raději svůj život povinně odžívají, místo aby se ho snažili intenzivněji, tedy i prospěšněji prožít.

Je to škoda a hned dvojnásobná, neboť hloubkou osobního prožitku se zároveň připravuje a buduje základní Opusťme na chvíli náš denní spěch kámen společnosti - mezilidský vztah. a hledejme odpověď na otázku, proč je takový jaký je.

Všeobecně je známo, že vnitřní nezájem a vnější netečnost tvoří spojitou nádobu s neprodyšnou tekutinou, která lidem brání svévolně si prodlužovat život směrem do hloubky. Takže má-li mít tento nejcennější lidský dar úměrný smysl bylo by krátkozraké měřit ho jen plošně délkou let. Jeho skutečná hodnota je ukrytá pod hladinou kalendáře kde si ji každý majitel může libovolně plnit vlastním obsahem. K tomu je ovšem zapotřebí mít v inventáři příslušné vybavení s jasnou hlavou, upřímným srdcem a čistýma rukama, aby se v nově objevovaném světě nepotácel nýbrž vyznal.

V zájmu objektivity bylo by mylné si myslet, i potom se v něm kdekdo bude procházet bez potíží. Někdy mohou být překážky tak náročné, že na ně sám se sebou nevystačí. V tom případě pomoc může získat výhradně ve svém dosažitelném okolí, které mu současně prozradí jak v něm obezřetně rozlišoval známé od přátel.

Na a tak jsme s dotkli ožehavého problému jenž už delší dobu vzbuzuje všeobecnou obavu. Jde o neslučitelný poměr mezi rostoucím množstvím známých a klesajícím počtem přátel. Zatímco jedněm nadbíháme, pochlebujeme a pak se s nimi chlubíme, druhé trochu lehkomyslně ponecháváme ležet ladem a obracíme se na ně jen když je potřebujeme. Je nasnadě, že

Dokončení na str. 19

SOUTĚŽ PRO VÁS!

Kde se tentokráte zastavil fotograf Jaroslav Prokop, aby pořídil tento soutěžní snímek?

Odpovědi posílejte na adresu naší redakce: MěKS, Revoluční 744, 504 01 Nový Bydžov. Výherce odměníme knihou.

Správná odpověď z minulého čísla: okno kostela sv. Vavřince.

Výherce: Pavlína Vaníčková, Čsla 1445, Nový Bydžov. Blahopřejeme!

Známá rocková skupina

PUMPA

hostuje v Novém Bydžově.
Ve středu dne 14. června 1989 od 19.30 hodin ve velkém sále kulturního střediska.

Předprodej vstupenek v prodejně Kniha na Mírovém náměstí.

KLENOTY NAŠEHO MUZEA

XIII. část - Vzácné rukopisy

Přestože dva nejvzácnější novobydžovské rukopisy - Kniha svědomí z let 1311—1470 a Kancionál literátského bratrstva z roku 1583 — byly před lety spolu s dalšími archiváliemi převedeny do Okresního archívu v Hradci Králové, zůstává dosud v muzejních sbírkách celá řada dalších cenných rukopisů. Z tohoto bohatého souboru uveďme alespoň několik nejpozoruhodnějších.

Začněme skutečným klenotem rukopisů — latinsky psanou POSTILOU JAKOUBKA ZE STŘÍBRA (z let 1419 až 1420). Postila byla do muzejních sbírek darována už v roce 1888 městským úřadem, kam se kdysi dostala z novobydžovského děkanství. Jako jedna z mála nekatolických památek unikla naštěstí v pobělohorském období zničení, a tak dodnes zachycuje část bohatého díla jednoho z významných kazatelů, jehož zásluhou se symbolem husitství stal kalich.

Už první pohled na rukopis nenechá znalce na pochybách, že jde o vzácnou středověkou památku. Rozsáhlý konvolut je psán na papíře černým a částečně červeným inkoustem starým gotickým písmem. Vazba je původní - prkénková s povrchem z vepřovice. Stáří rukopisu naznačují i četné otvory v deskách a v papíru po červotoči.

O zevrubné zhodnocení do té doby blíže neznámého rukopisu se počátkem padesátých let zasloužil historik husitství František Michálek Bartoš (Jakoubkova Betlémská postila z prvního roku revoluce 1419—1420, Theologická příloha Křesťanské revue 9, 1952; Dvě studie o husitských postilách, Rozpravy ČSAV 65, řada spol.-věd., sešit 4, 1955). Díky jemu se odborná veřejnost s dílem seznámila a od té doby čas od času se o ně zajímají další husitologové.

Zde stačí uvést alespoň nejstručnější charakteristiku. Jde o rukopis nedělních kázání na epištoly, která v prvním roce husitské revoluce přednesl Jakoubek ze Stříbra v Betlémské kapli v Praze. I když text psala jiná osoba, konečnou redakci provedl sám autor. V rukopisu zaujmou i četná česká slova, zapsaná současně přímo v textu či v podobě glos až dodatečně. Podle F. M. Bartoše představuje rukopis postily v novobydžovském muzeu „velecenný pramen k dějinám husitské revoluce i vítaný doplněk dosavadního vědění o velikosti Jakoubkova díla kazatelského".

K výjimečným památkám patří i rukopis PRÄVA MĚSTSKÄ KRÄLOVSTVÍ ČESKÉHO, pořízený v roce 1677 podle známé knihy staroměstského kancléře Pavla Kristiána z Koldína, jejíž první vydání z roku 1579 je rovněž v muzejních sbírkách. Rozsáhlý rukopis do muzea daroval v roce 1906 učitel J. Obešlo. Koldínova Práva městská byla nepostradatelným zákoníkem, podle kterého se česká města řídila ještě v 18. století. Na 222 listech textu neznámý písař prokázal nejen dokonalou znalost ozdobných typů novogotického písma, ale na titulním listu i schopnosti výtvarné, když v jednodušší verzi napodobil rytinu královského lva z tištěného vydání.

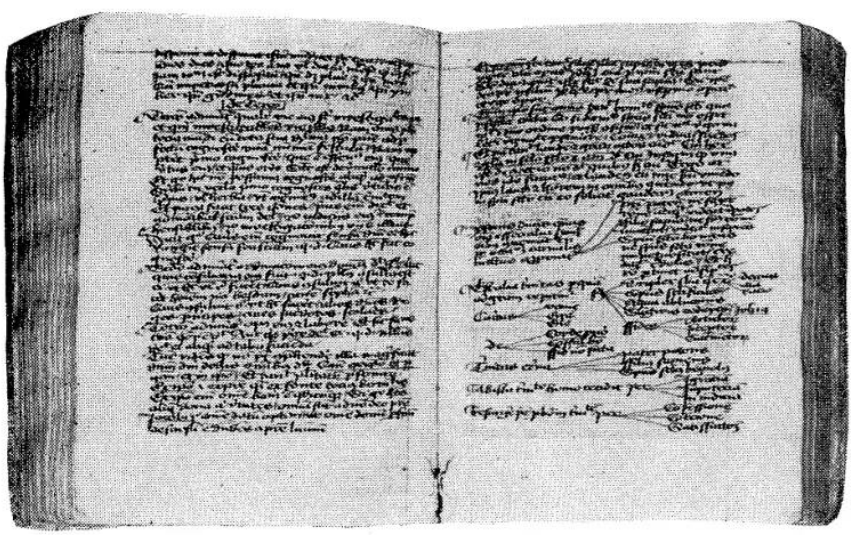
Kniha obsahuje předpisy o městské správě, povinnostech městské rady a konšelů, o městském soudnictví, majetkovém právu, závazcích, věcných právech, dědickém, rodinném, manželském a trestním právu a o trestním procesu včetně útrpného práva. Zahnědlé a místy značně zašlé okraje listů dokládají časté užívání rukopisu. Kolika rukama v průběhu staletí ani prošel?

Zcela zvláštní skupinu mezi rukopisy tvoří MODLITBY z konce 18. a 1. poloviny 19. století. Psaný text provázejí různé ozdoby — od orámování stránek a počátečních písmen jednotlivých kapitol přes malované ornamenty, květiny a ptáčky až k postavám světců a k biblickým výjevům. Většinou jde o práce anonymní, často jen napodobující předlohy, ale setkáváme se i s kolorovanými kresbami, které svědčí o jedinečné invenci a velkém nadání autora. Rozsáhlý soubor rukopisných modliteb v našem muzeu je tak velmi cenným pramenem o proměnách a bohatství lidového výtvarného projevu.

Krasopisným skvostem sbírek je německy psaný TOPOGRAFICKÝ POPIS ... PANSTVÍ SMIDARY S PŘIPOJENÝM STATKEM HLUŠICE, pořízený v roce 1829 z podnětu hospodářského správce Jana Sachra pro Rozinu hraběnku Colloredovou. Rukopis byl do muzea darován v roce 1980 z pozůstalosti akademika Oldřicha Říhy (1911—1974), rodáka z nedalekých Hlušiček.

Kniha je vázána v červených kožených deskách se zlacenými vtlačenými ozdobami a má zlatou ořízku. Text psaný novogotickou kurzívou (kurentem) provázejí četné ozdobné nápisy a v příloze lavírované kresby starobydžovského kostela, zvonu, náhrobků, pohřebních štítů a epitafu Jindřicha Kapouna ze Svojkova. Rukopis je dílem dvaadvacetiletého studenta Josefa Huška z Vinar, později kněze ve Starém Bydžově.

Zadíváme-li se na kteroukoli část písma a kreseb i několikrát zvětšují-

Postila Jakoubka ze Stříbra (z let 1419 až 1420)

Lavírovaná kresba pohřebního štítu Jindřicha Kapouna ze Svojkova

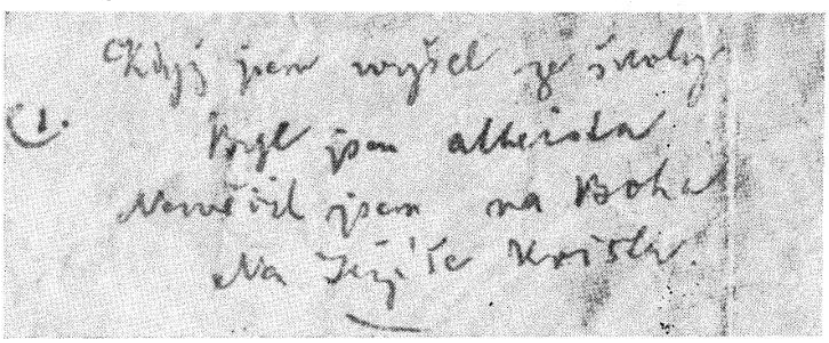
cí lupou, překvapí nás až mikroskopická přesnost a přímost tahů. Zároveň oceňujeme dokumentární hodnotu textu zaznamenávajícího některé historické zajímavosti z jednotlivých vesnic a detailní statistický přehled o hospodářství panství Smidary a statku Hlušice. V době, kdy ještě nebyla známa fotografie, nacházeli naši předkové v lavírovaných drobnokresbách téměř rovnocennou náhradu.

Zajímavými památkami na starou školu jsou ojediněle zachované Knihy cti a Knihy hanby z konce 18. a 1. poloviny 19. století. Z několika těchto rukopisů uveďme například knihu ze Starého Bydžova s výmluvným názvem ČERNÁ HANBY KNIHA, V NÍŽ ZAPSÁNI JSOU NEMRAVNÍ, NEPOSLUŠNÍ A NEZBEDNÍ ŠKOLÁCI K JEJICH VŽDY TRVAJÍCÍMU ZAHANBENÍ. Kniha byla založena už v roce 1789. Pročítáme-li jednotlivé zápisy, znovu před námi ožívají malé i velké prohřešky tehdejších školáků, zachycené navíc stylem, který nepostrádá kouzlo jedinečného svědectví doby.

Jedni žáci byli do knihy zapsáni proto, že „skrze přílišné trhání brků husám našim bližním mnohé škody veliké udělali", jiní dva školáci „svému spolužáku slabikář roztrhali a v niveč uvedli", další se v knize ocitli „pro zkažení neb řezání školních stolic". Na jiném místě se dovídáme, že když v blízké hospodě hrála hudba, „někteří jindy dosti ve škole nedbalí žáci mužský a ženský sou do školy volaní neuposlechli, ale raději okolo hospody běhajíce a tancujíce nezbedně štveřili". Dvě žákyně dokonce „neslušné, nemravné, ano hanebné řeči tlachaly (které nelze zde popsat)."

Z řady autorských rukopisů k nejvzácnějším patří původní NÁČRT BÁSNĚ KARLA HAVLÍČKA BOROVSKÉHO (1821—1856) MÁ HVĚZDA (z let 1846 až 1847). Havlíčkův autograf se do muzejních sbírek dostal z Vysokého Veselí, ale bližší okolnosti jeho původu nejsou známé.

Škrty, vsuvkami, opravami i nedokončenými slokami naznačuje autorovu cestu ke konečné podobě textu.

Ukázka z Havlíčkova původního náčrtu básně Má hvězda (z let 1846 až 1847)

V básni je i známé čtyřverší:

Když jsem vyšel ze školy,
byl jsem atheista,
nevěřil jsem na Boha,
na Ježíše Krista.

V prvním verši později Havlíček upravil „vyšel ze školy" na „školy proběhl". Zajímavé proměny doznalo i závěrečné čtyřverší básně. V původním náčrtu čteme:

Moje hvězda bývalá
na věky již zašla,
s dětinskou mou důvěrou
také víra zhasla.
hvězda

Poslední dvouverší nakonec získalo podobu:

. . .
s dítěcí mou důvěrou
také hvězda zhasla.

V náčrtu básně je navíc sloka, která v textu vydané básně chybí:

Měsíček mne také znal,
smál se na mne dolů
a já zase na něho,
smáli jsme se spolu.

Není bez zajímavosti, že k měsíčku se Havlíček znovu vrátil v proslulých Tyrolských elegiích a z rozhovoru s ním vytvořil působivý rámec loučení s domovem a deportace do Brixenu.

Jeden dvoulist autografu tak pomáhá osvětlit další neznámé detaily z Havlíčkovy básnické tvorby.

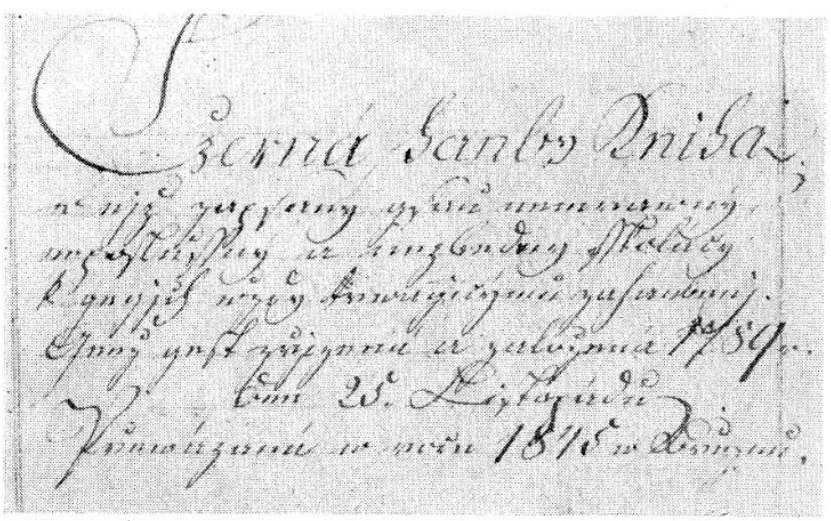
Z mnoha dalších ukázek vlastnoručních textů uložených v novobydžovském muzeu uvádíme alespoň několik nejznámějších jmen autorů - Alois Jirásek, Svatopluk Čech, Adolf Heyduk, Jaroslav Vrchlický, Ignát Herrmann, Jaroslav Kolman Cassius, Karel Boromejský Mádl, František Adolf Šubrt, dr. Eduard Beneš a dr. Václav Vojtěch.

Všechny rukopisy zůstávají pečlivě uloženy v muzejních depozitářích a jsou vystavovány jen výjimečně. Po krátké době se opět vracejí do depozitářů. Jen tak totiž zajistíme podmínky, aby rukopisy zůstaly uchovány i pro příští generace.

Jaroslav Prokop

Další pokračování seriálu „Klenoty našeho muzea" bude věnováno nejstarším tiskům.

Detail z úvodního listu starobydžovské „Černé hanby knihy", založené v roce 1789

GEOMETRIE STŘEDOVĚKÉHO PŮDORYSU NOVÉHO BYDŽOVA

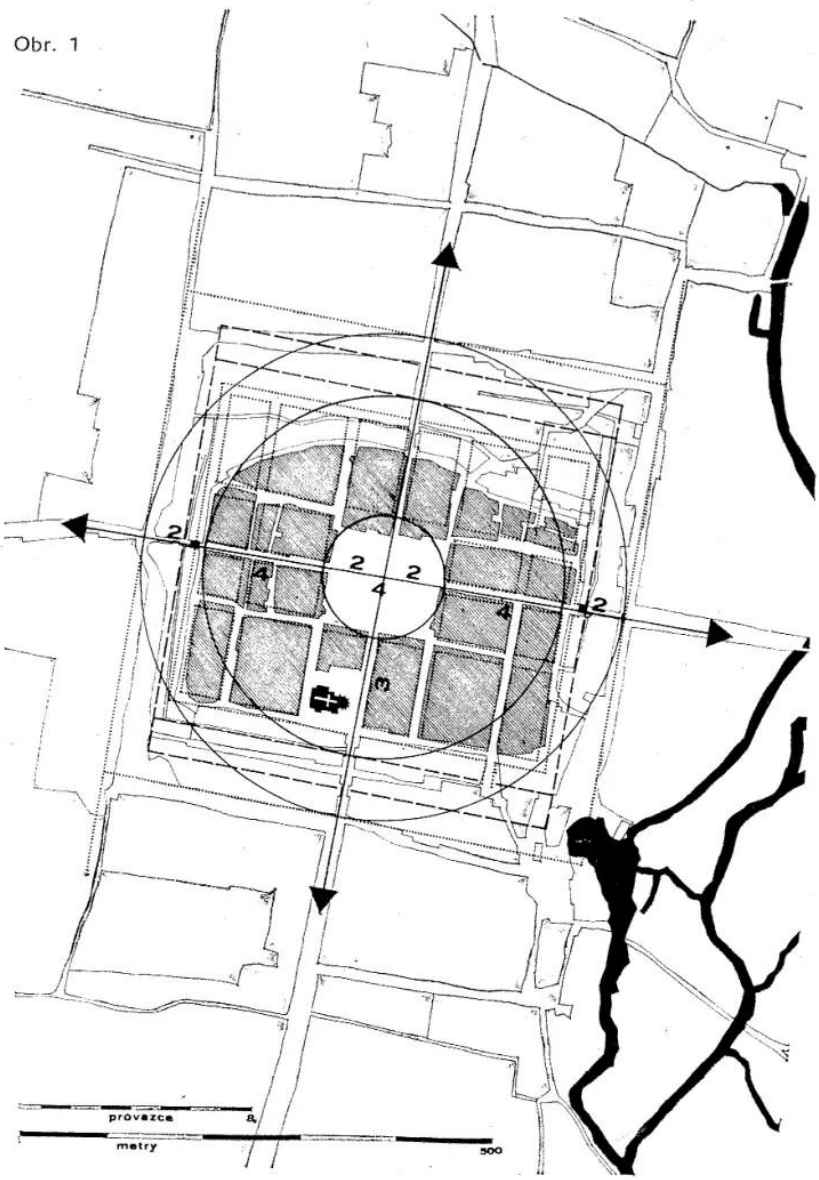
Pravidelný půdorys města Nového Bydžova je již tradičně pokládán za vrcholné dílo středověkého urbanismu, avšak s výjimkou stati O. Dostála v knize Československá historická města (Praha 1974) dosud nebyl podrobněji zkoumán. V září r. 1988 se v Čelákovicích konala 20. celostátní konference archeologie středověku, na níž jsem přednesl referát věnovaný tomuto tématu, který pod názvem Urbanistické aspekty středověké lokace královského města Nového Bydžova vyjde ve sborníku Archeologia historica 14/89. Rád bych ale i na těchto stránkách seznámil novobydžovskou veřejnost s některými zajímavými poznatky, k nimž jsem dospěl.

Nový Bydžov je rozhodně nejvýraznějším příkladem aplikace zásad římské lokační praxe, které byly díky neustálému přepisování známy a užívány po celý středověk. Vyměřování města zahajovalo určení středu osnovy půdorysu, zvaného terminus medius, v němž byl zarážen pravoúhlý vytyčovací kříž, jehož pomocí mohly být v terénu vytyčeny základní, navzájem kolmé osy: hlavní, severojižní, tzv. cardo a západovýchodní decumanus. Toto vyměřování bylo prováděno obvykle v noci, pomocí svíček, což bylo přesnější než za denního světla. Zda rovněž plocha budoucího Nového Bydžova zářila někdy v prvních letech 14. století světly mnoha svíček, jako tomu bylo později při vyměřování Nového Města Pražského, nevíme, jisté však je — a v tom spočívá jeden z ojedinělých rysů novobydžovského půdorysu —, že zatímco ve většině případů měla tato základní vytyčovací síť, tvořená dvěma kolmými osami, spíše pomocný charakter, umožňující exaktní vytyčení dané půdorysné formy, v Novém Bydžově je terminus medius zároveň středem města (jeho náměstí) a cardo a decumanus jeho hlavními osami (ulicemi). Vytyčovací systém zde tedy byl plně v duchu římských tradic povýšen na samotný kompoziční princip půdorysu města.

Z tohoto základu se pak odvíjí celá pravidelná kompozice města, ojedinělá nejen touto hierarchizací podle dvou kolmých os, ale i pravidelně řešenými předměstími, soustředěnými kolem předměstského čtverce, který obklopuje mírně obdélné vnitřní město (studium Knihy svědomí dokazuje, že předměstí byla skutečně v základě vyměřena již současně s městem). V celé této půdorysné osnově města pak nacházíme přísné a exaktní kompoziční vztahy, které se mi podařilo odhalit provedením metrického rozboru půdorysu. K vyměřování se ve středověku nejčastěji používalo tzv. zemského provazce, tedy délkové míry o rozměru 30,794 m. Protože rovněž v novobydžovské Knize svědomí jsou již r. 1311 zmínky např. o vyměřování tří provazců příkopu kolem minoritského kláštera, je možno zcela oprávněně předpokládat, že i celé město bylo vyměřeno pomocí zemských provazců. Prověříme-li tento předpoklad na půdoryse města, zjistíme nečekané souvislosti.

Jak již bylo řečeno, střed kompoziční osnovy, terminus medius, určuje v Novém Bydžově jednoznačně střed náměstí, v němž se protínají obě navzájem kolmé (s odchylkou cca 3°)

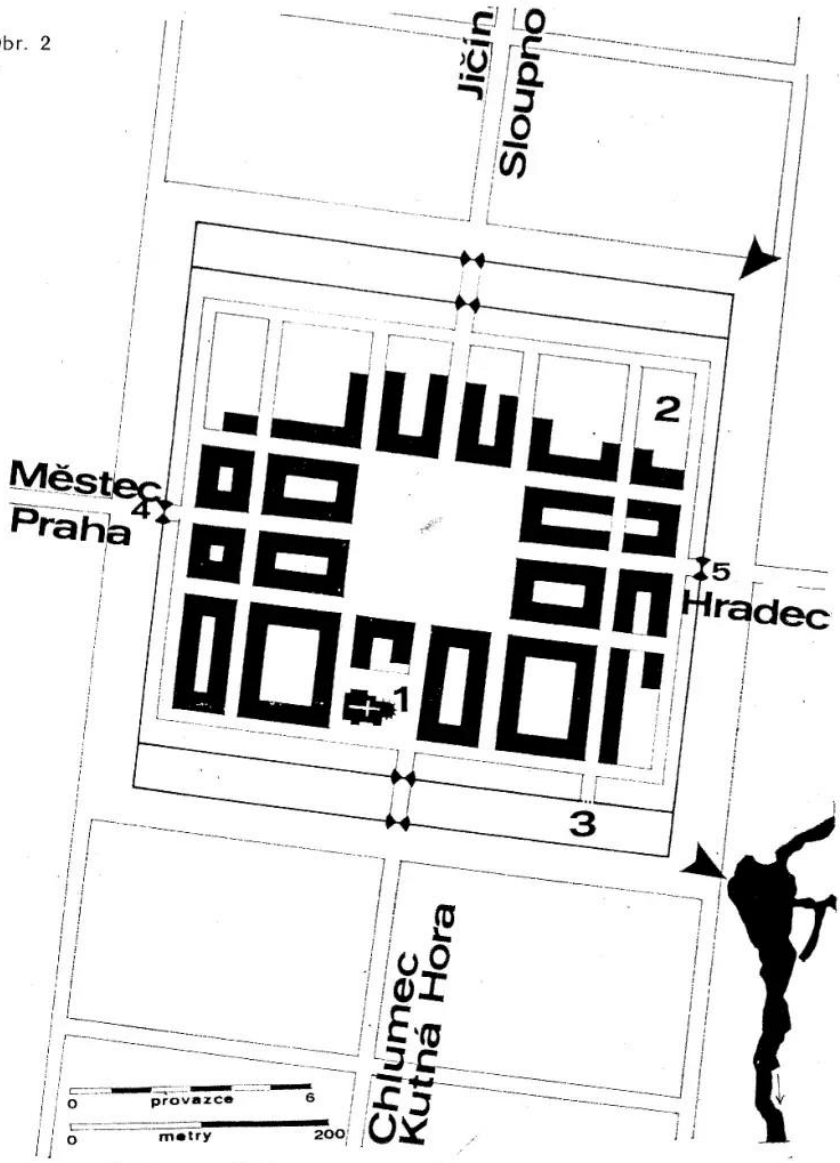
Obr. 1

osy. Opíšeme-li z tohoto středu kruh o poloměru 2 provazců (viz obr. 1), dostaneme nepochybně původní rozsah náměstí, než bylo zmenšeno přistavováním podsíní k někdejším dřevěným měšťanským domům. Původní délka strany přesně čtvercového náměstí tedy činila 4 provazce, t. j. 123,176 m. Není tedy pravda, jak se tradičně uvádí, že by rozměry (původního) novobydžovského náměstí dávaly plochu o výměře 1 hektaru. Odměříme-li od hran náměstí po severojižní ose další 3 provazce, t. j. 92,382 m, dostane hloubku bloků mezi náměstím a hradební ulicí (na severní straně je to dnes méně — k tomu se ještě dostaneme). Podél západovýchodní osy činí tato hloubka 4 provazce, t. j. 123,176 m, ovšem tyto bloky jsou navíc protnuty ještě jednou souběžnou ulicí, vzdálenost jejíž osy od hrany náměstí je 2,5 provazce, t. j. 76,985 m. Je pozoruhodné a rozhodně ne náhodné, že celková délka 12 provazců od brány k bráně je v tomto západovýchodním směru rozdělena na přesné třetiny, přičemž střední z nich tvoří náměstí. Opsáním kruhu o poloměru 8 provazců je pak dán rozměr vnějšího předměstského čtverce, jehož hrana tedy měří 16 provazců, t. j. 492,704 m. Plocha novobydžovského půdorysu, určená hradební ulicí, tedy vykazuje 369,528×307,940 m, plocha zahrnující i městské opevnění, daná vnějším čtvercem, 492,704×492,704. Půdorysnou plochou vnitřní se Nový Bydžov řadí mezi středně velká středověká města v Čechách, plochou vnější mezi města poměrně velká.

Výsledky tohoto rozboru jsou na obr. 1 zakresleny do uliční sítě podle stavu v r. 1841. Na první pohled tak vynikají některé deformace oproti oné ideální kompozici, kterou rekonstruji na obr. 2. Ovšem v oné deformované struktuře chybí minoritský klášter, který stával v severovýchodní části města. Právě tento klášter může dokazovat, že k deformacím došlo až později, neboť délka 3 provazců příkopu přesně odpovídá poloze v rohovém severovýchodním bloku, který se později ocitl z převážné části mimo městské hradby z r. 1514. Domnívám se tedy, že k narušení pravidelné kompozice vnitřního města došlo až v souvislosti s ničivým požárem města r. 1420 a v důsledku husitských válek, které jistě provázel pokles počtu obyvatel, a tedy i potřeba menší zastavěné plochy města než ve středověku. Výraznou roli sehrál i zánik minoritského kláštera. K deformaci severní strany města došlo tedy zřejmě po husitských válkách a tento stav pak stabilizovaly hradby z r. 1514, které nehradily do té doby jen dřevěné ohrazení města, doplněné příkopy, na severní a jižní straně města dvojitými. Kompozice novobydžovského půdorysu, která byla podřízena přísným metrickým vztahům, ostatně sama o sobě zpochybňuje, aby takto vyhraněně exaktní osnova mohla být již při vyměřování tak zásadně narušena, a tedy v podstatě znehodnocena. Připomeňme navíc, že r. 1311, kdy začala právně i stavebně plně organizovaná existence města, byly všechny domovní parcely osazeny — s výjimkou šesti, což je však zcela zanedbatelný počet.

Obr. 2

Pro celkové zhodnocení významu novobydžovského půdorysu je podstatný poněkud snad i překvapivý závěr, že totiž toto formálně mimořádně vytříbené řešení města s pravidelným čtvercovým předměstím nebylo v žádném případě jen samoúčelným formálním výbojem, ale naprosto funkčním vyřešením požadavků optimální urbanistické struktury agrárního venkovského města vrcholného středověku, neboť kompozice vnitřního města umožňovala provedení zcela pravidelné parcelace jednotlivých domů a čtverec předměstí byl zcela organicky začleněn do západovýchodního členění novobydžovské pluziny. Jedině pro obranné účely nebyla kompozice města se čtvercovým obvodem příliš výhodná, ovšem obranné zřetele nebyly v Novém Bydžově zřejmě příliš výrazné (připomeňme, jak liknavě město postupovalo i při budování pouhých dřevěných palisád kolem města před r. 1311!) a rozhodující byl zřejmě záměr vybudovat hospodářské středisko zemědělské oblasti, které samo mělo určitý, a ne malý, podíl na zemědělské výrobě. Domnívám se, že celé založení Nového Bydžova mohlo souviset se záměrem zajištění tržního střediska pro zásobování hornické Kutné Hory, která po r. 1290 vyrostla v ohromnou aglomeraci, zcela závislou na dovozu potravin. Jakkoli tedy půdorys Nového Bydžova po formální stránce jednoznačně překročil zenit středověkého urbanismu a předznamenal kompozice renesanční a barokní, neboť dominantním křížem hlavních os proniká i do široké krajiny, pevně ji organizuje a směřuje

Pokračování na str. 14

Dokončení ze str. 13

k centru celé osnovy, jíž bylo čtvercové náměstí, a kompozičně tak spojuje město s okolní krajinou nesrovnatelně více, než bylo ve středověkém urbanismu obvyklé, není to řešení renesančně formální, neboť celá osnova je vysloveně funkční, počínaje základním křížem cest, které plně odpovídají základním směrovým potřebám města vzhledem k okolí. V této symbióze formy a funkce, která je zřejmě nejvýraznější aplikací zásad anticko-římského urbanismu ve střední Evropě ve středověku, nebyl, alespoň v Čechách, vlastně překonán ani později. Novobydžovský půdorys, evropský urbanistický fenomén, je svědectvím mimořádné vyspělosti českého středověkého urbanismu a vyjádřením racionality středověkého lokátorského podnikání, jakkoli na druhé straně by bylo možno v základní kompozici města vidět i kříž jako symbol zvláštního požehnání městu, který se ve velkých soudobých evropských městech obvykle vyjadřoval situováním sakrálních staveb ve městě tak, aby jejich spojnice tvořila ramena pravoúhlého kříže. Stejně tak v městském příkopu není nutno vidět jen obranný prvek, ale též symbolické vymezení, zajišťující městu samo o sobě ochranu. Koncepce novobydžovského půdorysu tedy středověkému životu vyhovovala opravdu univerzálně a je vlastně jeho symbolickým obrazem.

Je příznačné, že toto ojedinělé řešení vzniklo v době Václava II., která sice již mnoho nových městských založení nepřinesla, avšak právě v nich vyvrcholilo úsilí o dosažení formálně dokonalé půdorysné kompozice, a to právě v Novém Bydžově, kde jejímu rozvinutí nebránilo utváření terénu a vodních toků (na rozdíl např. od Plzně). Jisté je pak tolik, že autora novobydžovské kompozice je nutno hledat v okruhu Václavova dvora.

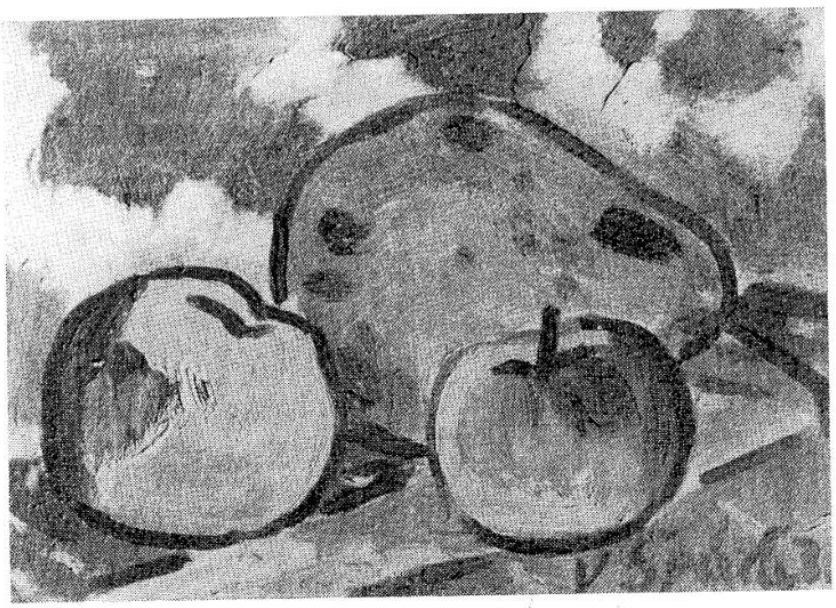
Svědectvím o kvalitě novobydžovského středověkého urbanismu je ostatně fakt, že již sedm století de facto beze změn slouží a rovněž nová zástavba města od konce 19. století na jeho koncepci plynule navázala. Hodnota půdorysu je také hlavním důvodem, pro který byl Nový Bydžov zařazen mezi památková města I. kategorie a stal se památkovou zónou. Je morální povinností naší současnosti, aby toto evropsky jedinečné urbanistické dílo zachovala i pro další generace, tzn. aby byla zachována jednak stávající síť ulic (třebaže v některých detailech zřejmě neodpovídá původnímu stavu) jednak — a to je neméně důležité — tradiční charakter a výška zástavby, u níž by se zásadně neměly objevovat rovné střechy, jak se to již v několika případech stalo. Je třeba si uvědomit, že kromě dvou kostelů, radnice a několika plastik byly prakticky všechny památky Nového Bydžova (nemluvíme-li o zachovaných kvalitních stavbách z 19. a 20. století) v minulosti zničeny (zejména fasády domů ve městě). Půdorys Nového Bydžova takový osud potkat nesmí.

Ing. arch. Karel Kuča
KSSPPOP Brno

M. A. NOVÁKOVÁ - NEVYJELOVÁ

Srdce

Poruč jen dubu,
aby nezachvěl se,
když vichr burácí,
jelenu, aby nezabloudil v lese,
když laň se nevrací,
rybáři, aby nevesloval k břehu,
než pohltí jej noc.
A poruč srdci nerozdávat něhu,
má-li jí moc.

Václav Špála (1885—1946), Zátiší s ovocem, 1936, olejomalba na plátně nalepeném na kartónu — další z mnoha cenných uměleckých děl darovaných našemu muzeu paní Marií Alžbětou Novákovou - Nevyjelovou, novobydžovskou rodačkou, dcerou zdejšího gymnaziálního profesora Bohumíra Nevyjela (1883—1915), hudebního skladatele a sbormistra Lubora.

Zajímavý letáček a nová vstupenka do městského muzea vás uvítá při návštěvě expozic a výstav, které jsou pro vás připraveny. Stále máte možnost si prohlédnout výstavu Město na starých pohlednicích, kterou vystřídá Město na starých plánech a vyobrazeních. Každou neděli nebo svátek můžete přijít do našeho muzea. Vždy od 9 do 12 a od 13 do 17 hodin vás očekávají bohaté sbírky městského muzea v Novém Bydžově.

BYDŽOVSKÉ ÚSMĚVY

Z vyprávění FRANTY ŘEZNÍČKA

(Dodatek 1.)

Když jsem v r. 1985 ukončil v našem Zpravodaji dvanáctidílný seriál „Bydžovských úsměvů", tvořící jakousi mozaiku humorně laděných příhod a historek od nás, ale dávno již odvátých větrem času — cítil jsem se po posledním příspěvku o Trojnovi a Čížkovi jako velký nevděčník a dlužník tomu, kdo též v Bydžově rozdával smích a humor plnými dlaněmi. To vzácné a zázračné koření, kterým se náš život nemůže nikdy, nikdy překořenit! Jistě již čtenáři, zvláště starší generace, tuší, že námi zde vzpomínaný bude

fotograf Olda Dunka

Divadelník, kabaretiér, veselý kumpán i klaun, který vlastně učil dospělé býti na chvíli dětmi a tak někdy šedé dny proslunit jiskřivým vtipem námi vděčně přijímaným, žádaným a obdivovaným.

Chceme-li se zde ve vzpomínkách vrátit k jeho foto-ateliéru, bude jistě dobře připomenouti si dobu našich otců, dědů a prapradičů, po nichž nám leckde ještě zůstala stará, omšelá rodinná alba. Vázaná pověťšině v červeném sametu s kovovými ozdobnými rohy a uprostřed alba zlacené iniciály. Pohled na ně dnes působí jako pohlazení matčiny ruky, či závan teplého vánku minulosti. Rezavohnědé podobenky, lepené na tvrdém kartonu, připomínají nám tváře našich před-

žák, kde nyní bydlí např. rodina Pelikánova, Klikova, JUDr. a PhMr. Zahradníčkových aj.

Ateliér Oldřicha Dunky měl zákazníků habaděj; živnost prospívala. Jistě z důvodů, že majitel uměl vdechnout podobence kus uměleckých hodnot, zvýrazněných nikoliv jen originálními záběry, ale hlavně docílením plastičnosti, podmíněné souhrou světel, stínů a polostínů. A pochopitelně v precizně provedeném finálním výrobku. Nejlepší zvětšeniny byly vystavovány (z komerčních důvodů) ve výkladech a skříňkách na frekventovaných místech Bydžova. Tyto fotografie bývaly často měněny.

Olda vůbec zapojil se do bydžovské-

pem, zpěvem s kytarou, dovedl stmelit jakoukoliv společnost ať v soukromí, či hospůdkách. Nebyl totiž jen nějakým notorickým vypravěčem anekdot, jimiž lze i někdy okolí unavit, ale přímo Mistrem, jenž dovedně glosuje právě vzniklou situaci vtipnou poznámkou, vyvolávající svojí formou podání a duchapřítomností salvy smíchu — až kolikráte modraly uši. — Vzpomínám, jak ke Stehlíkovům přišla společnost tak zvaný „lepší balení". Byl v ní i smidarský lékař MUDr. Motejl s chotí. (K upřesnění poznamenávám, že to byli rodiče nám známého a oblíbeného lékaře ze střediska). Všichni se k Oldovi hlásili jako dobří známí, pozvali ho mezi sebe a provokovali k vtipnému šermování. Halasný smích otřásal hostincem a paní doktorová dostala ze smíchu takový křečovitý záchvat, že ji manžel musel vyvést na ulici, aby se vzpamatovala a zklidnila. Když se vrátili nazpět a paní uviděla Oldův našklebený obličej, záchvat se opakoval, a chtě-nechtě museli z té vší zábavy a legrace odjet domů.

Tato historka připomíná mně jedno vyprávění národního umělce Jana Wericha: „Je to krásný pocit, když se lidi smějou a pláčí smíchy. Jeden magistr se tak smál, že spadl ze židle a praskl mu žaludeční vřed. Ale doktoři řekli, že jsem mu zachránil život — protože kdyby vřed nepraskl předčasně, byl by ho zahubil. A potom taky jedny paní jsme přišli k smíchu, že předčasně porodila. Měla na představení jen jeden lístek, ale z divadla šli dva. Měla to tedy s 50 % slevou".

Když se Olda při zpěvech sám doprovázel na kytaru, musel ji pochopitelně dobře ovládat. Tehdy kytaristé, většinou trampové, používali ten nejlehčí akord D-dur a s jeho dominantou a subdominantou stačili na většinu písní. Žádná učebnice nebyla a znalost hmatů získavala se odkoukáváním. Mimo Oldy byli v Bydžově jako dobří kytaristé ještě uznáváni: Arnošt Slovák (též benžista), Tonda Šedivý, Růda Doležal. Pak Eda Čáslavský a Josef Komůrka — oba z bydžovské trampské osady „Rio Colloradо" nad Šárovcovou Lhotou. To jsme zírali, když doprovázeli známou píseň Anitu v mol-stupnici i s „devítkami" a bass-figurami. Později začala na pokračování vycházet v „Ahoji" Břešťanova škola na kytaru a to se již začínaly objevovat všude i talenty. Ovšem dnes kytaristé-amatéři v beat, či rock, nebo heavy-skupinách jsou proti dřívějšku pravými virtuózy.

Málokdo však (i z těch, kteří Oldu znali dobře) věděli, že je též básníkem. Nikoliv však jen proto, že tvořil umné verše pro konferenciéry tehdejších kabaretů, mikulášských, silvestrů apod., ale též básně vycházející z jeho momentální inspirace. Kritik kulturní rubriky deníku „Národní listy" vyjádřil se při jedné nahodilé příležitosti o nich velmi pochvalně a perspektivně. Ale znali jste Oldu! Měl rukopisy někde v deskách na piáně a když rychle potřeboval kus papíru, třeba pro obchodní záznamy nebo poznámky, vzal jednoduše báseň, na její zadní čistou stranu dělal poznámky, které pak vyhodil i s poezií. — I já sám ocenil jsem Oldu jako dobrého textaře. Měl jsem v té době řadu vlastních hudebních skladeb, písní trampských a tanečních, které on otextoval a byly pak buď jím interpretovány, nebo Dragou, či Edou Čáslavským, Frantou Pospíšilem, Zdenou Hladíkovou a jinými dalšími zpěváky třeba z Hořic, Hradce Král. apod.

Ač se zdál Olda ve svém jednání a humoru navenek otrlým cynikem, byl naopak svým srdcem jemným a citlivým člověkem. Měl nesmírně rád zvířata, zvláště koně a psy. Chované slepice na dvoře, pojmenované křestními jmény, zašly až stářím. Prase na výkrm „Tondu" ozdobil červenou mašlí a procházel se s ním (aby neschromlo) v ulici k nemalé radosti sousedů, mládeže a kolemjdoucích. Při zabíjačce odešel zapít žal do hospody a z prasete nevzal ani kousek do úst.

—

Kyvadlo času neúprosně pro nás všechny odkrajovalo měsíce a roky a i u Oldy začala si léta vybírat svoji zákonitou daň. Byl statečný a na sebe tvrdý, ale začínající vleklá choroba ubírala mu již na elánu. Nevěnoval svému „řemeslu" té umělecké perfektnosti, dodací lhůty se prodlužovaly, propagační skříňky nebyly výměnou fotografií nově oživovány (kolikrát až za rok, dva), takže se staly i předmětem kritiky v bydžovském týdeníku „Týden". Student gymnázia (myslím, že Jirka Kabelák) napsal tam ve svém příspěvku, z něhož vyjímám jen stručnou pointu, asi toto: Babička stojí před fotografickým výkladem Dunky naproti Kučerově drogerii se svojí vnučkou, která jí povídá: „Vidíš, babi, támhle v rohu na té svatební fotografii jsi ještě Ty, když sis brala dědu".

V r. 1941 začal u nás provozovati fotografickou živnost Josef Rosůlek. Na náměstí, co je dnes lékárna. Šikovný, ambiciózní a podnikavý chlápek, který téměř každých 14 dnů vystavoval ve svém výkladu „obří" zvětšeniny svých zákazníků, navíc kolorované vtíráním barevných pigmentů. Zakázky vyřizoval promptně a to byl začátek pomalého úpadku fotoateliéru Dunka. Později se živnosti rušily, přecházelo se na Komunál a Olda přešel jako pomocný fotograf k Rosůlkovi. To byl již konečně ženat s pohlednou švadlenkou z Nechanic, která mu pomáhala řešit finanční těžkosti rodinného rozpočtu. Na ještě existujícím „Pracáku" (když již nemohl plně pracovati) vymohl si v osobním průkazu v kolonce zaměstnání zápis: V d o m á c n o s t i. Dlouho, velmi dlouho bylo toto označení předmětem legrácek a vtipů, jak mezi kamarády, tak i v kruzích „honorace", kam byl stále zván pro svůj nenapodobitelný elán humoru, ale též pro své kvality charakterové a inteligenci.

Plamen života zhasl Oldovi trochu předčasně v srpnovém dnu r. 1968. Měl nedožitých 64 let. Manželka odstěhovala se zpět do Nechanic, bydlí dosud na náměstí a ve svých 85 letech je nebývale svěží i mobilní. Každý by jí hádal tak něco po sedmdesátce. Na manželství s Oldou má velmi hezké vzpomínky a říká: „Ač měl, jako každý člověk, své chyby, byly odpustitelné. Vážila jsem si jeho dobroty i laskavosti jako manžela. Měl zlaté srdce, charakter a ani jednou jsme se za ta léta nepohádali".

Snad bude ještě dobře přiblížit si ve vzpomínkách Oldřicha Dunku několika historkami. Některé z nich zůstávají dosud v paměti žijících Bydžováků — ale té střední, či mladé generaci nastaví zrcadélko tehdejšího bydžovského prostředí a přiblíží jednoho z mála občanů, který svůj čtyřlístek pro štěstí života hledal a nalézal ve veselosti a smíchu kolem sebe!

—

Olda lpěl na svém psím příteli, kterého pojmenoval „Desátník". To proto, že i jeho výchova byla po vojensku. Místo povelů, v kynologii vžitých, používal: Pozor, Pohov, K poctě zbraň, Plížením vpřed apod. Házel mu také kousky pamlsků se slovy: „Od pána — od pána". Jakmile řekl: „Od Hitlera", pes sousto nechytil nebo je vyplivl. Vrcholným číslem však byl „letecký poplach". To se venku Desátník zahryzl do předhozené deky, Olda ji i se psem roztočil nad hlavou a nebýt toho, že pes instinktivně předními packami objal pevně deku, nikdy by nemohl takovou odstředivou sílu překonat. — Na časté otázky známých: „Co dělá Desátník?" odpovídal Olda bleseovaně: „V současné době ho právě učím čůrat do nočníku".

Jednou však přišel den, kdy mu naproti bydlící MUDr. Jiránek přišel oznámit, že mu Desátníka přejelo auto. Tehdy jsme viděli Oldu, toho rozsévače humoru, smíchu a veselí, nahlas a usedavě plakat.

*

Za Protektorátu, kdy i v Bydžově přehorlivě fungoval „Pracák", bylo vybráno 40 ještě trochu práceschopných občanů pro pomoc tisícileté Říši. Na seznamu byl i Olda Dunka. Všichni se napřed museli podrobit lékařské prohlídce na Oberlandrátu v Kolíně a pak teprve nastoupili k odjezdu. — Když přišla řada na Dunku, předložil německému lékaři řadu vysvědčení o svých neduzích a doktor po jejich zběžném prohlédnutí na něj zařval: „Vy, Oldžich Tunka, vy mít tolik nemoc, že muset být již dávno a dávno mrtfý-kaput. V e n!" — A tak se Olda jediný ze čtyřiceti Bydžováků navrátil domů. A hned ke Stehlíkovům, kde si do piva „zazdíval" vždy větší skleničku „hulákadla" (podomácku vyrobené lihoviny z ovsa a melasy). Třebaže si vždy potrpěl na dobrý truňk, znal (mimo snad ojedinělé příležitosti) vždy svoji míru. Tentokráte ale suše konstatoval, že je trochu „připařenej". A měl věru proč!

*

Jako členu Divadelní jednoty „Jirásek" byly mu přidělovány role ponejvíce komického ražení, ač jako velmi nadaný herec ztvárňoval na jedničku i postavy charakterní. Dne 17. dubna 1943 oslavoval ve hře G. Hauptman-

na „Bobří kožich" své sté vystoupení. Jak bylo vždy zvykem, dostával oslavenec hlavní roli, ale při zkouškách zjištěno, že po předchozím akutním zánětu středního ucha Olda málo slyší a nápověda by nebyla nic platná. Tak mu svěřili jen roli Glasenappa. Ale i zde měla režie obavy ze zdárného průběhu hry. — „Nemějte obavy, to lehce zvládnu" přesvědčoval herec. „Hraji většinu za kancelářským stolem, dám si dopředu nějaké knihy a vázu a za ně schovám napsanou roli a bude pro ptákách".

Je premiéra. Sál plný až po střechu a hra se rozvíjí docela slibně. Až při výstupu s Glasenappem přesunuli se herci ve svém pohybovém extempore na levou stranu jeviště. Olda neslyšel právě na levé ucho a začal zmatkovat, nevnímal jejich hru a text role, plácal tam z papíru to, co vůbec nenavazovalo a jen jejich divadelní vyspělost pomáhala trochu dostávat se z této poměrně dlouhé, pekelné situace. To ale ještě dramaturg Matějovský, který hrál v této hře malou roli kancelářského posluhy, zachraňoval hluchá, trapná místa výpadků horlivým přikládáním do kamen a lamentováním nad jejich špatným tahem.

Mezi druhým a třetím jednáním, obklopen na jevišti květinami a všemožnými dárky jak od herců tak přátel, předává se Oldovi za potlesku publika upomínková plaketa DJ Jirásek, vysloveno poděkování za předchozí úspěšnou činnost a popřáno ještě hodně úspěchů v dalších rolích na divadelních prknech. — Když pak po představení zasedli herci na malé občerstvení v separované místnosti hostince „U Mrázů" — zvedl se herec Šimanovský a k Oldovi povídá: Na jevišti jsme Ti před chvíli popřáli ještě hodně divadelních rolí, ale za to, co jsi nám, ty pacholku, při hře provedl, vřele doporučuji, abys již nikdy divadlo nehrál". Olda vstal, trochu se zamyslel a odpověděl: „Ač nerad, ale to zde nyní slavnostně slibuji".

Byla to sknutečně již jeho poslední **divadelní hra.** Právě ta **stá jubilejní.** Píši divadelní — ještě však dlouho bavil lidi jako kaberetiér, režisér malých divadelních žánrů, zpěvák nejen zde v Bydžově, ale i jinde, zvláště v krkonošských boudách v zimním období, kam byl majiteli zván a kde dokázal bavit hosty až do ranních hodin.

*

Do repertoáru, námi zde vzpomínaného, patřily velkou měrou písně. Jednak běžné dobové šlágry a pak parodie na ně s vtipnými texty, které autorsky sám tvořil. Z té nepřeberné kupy pamatuji se i na jeho skladby vlastní. Rád zpíval „Zamrzlou serenádu" (V mrazu se jako sulc třesu...) — dále parodii „Hřbitove, hřbitove (... co jsem se nedočkal na stará kolena...), nebo „Šestnáct ventilů" (o pohřbívání indiánského náčelníka Černé krávy) a mnoho jiných písní k pobavení a zasmání.

*

Z krátkých scének bylo jeho parádním vystoupením „Baronesa a dvorní lékař". Byla to crazy-fraška a na tehdejší dobu dosti odvážná. Olda ji předváděl obyčejně jako konečné číslo, když společnost byla již smíchem a dobrou náladou trochu rozvolněna. To se v místnosti muselo plně zhasnout a předvádějící hlasově obsáhl a na jedničku napodoboval sluhu Johana, lékaře a baronesu, kterou postihla „náhlá příhoda břišní". Přivolaný dvorní starý lékař se rozhodl ulevit baronese včasným podáním klystýru. Vše tak věrně ztvárněno, že posluchači vnímali výstup jako divadelně živý. Když pak Olda ku konci použil jako zvukovou kulisu prázdnou konev a trochu vody, kterou do konve jednak lil a též z úst hlučně vypouštěl a vyprskával, lidé skutečně padali smíchem s židlí.

*

Námi zde vzpomínaný byl svým způsobem v mladších letech i jakýmsi zdejším manekýnem. Šil u nejlepších krejčích, jako prvý přinášel nové módní prvky a když např. v Praze začaly se nosit klobouky „buřinky", Olda opět jako prvý předváděl se s ní (v jasně šedivé barvě) na nedělním korse na náměstí. Byl středem pozornosti právě tak, jako když si nechal narůst knír typu „mrož" nebo „kozí bradku". — V té době pořádal ABC-boxingklub „U anděla" atraktivní Silvestr s hodnotným, veselým programem, kde pochopitelně účinkoval i Dunka. Jeho vystoupení bylo na vylepených plakátech označeno anonymně jako „Muž s kozou".

*

Měli byste vidět jeho kytaru! Měl na ní podpisy slavných herců, spisovatelů i osobností ze zahraničí s nimiž se kdy setkal. Není to plně ověřeno, ale mám dojem, že získal i podpis světově známé zpěvačky a spoře oděné tanečnice Josephiny Backerové.

*

Jak již byla zmínka výše, byl též trubačem slavné „Selské jízdy". Jejího průvodu měl se zúčastnit i pozvaný generál armády, který měl s Dunkou a Pepou Vobořilem odjet z jeho sloupenského statku do Podlesí (statek Jemelíkův). Zde byl dílčí sraz. Jako zdravotník u jízdy fungoval věčný student medicíny Honza Dufek. Téměř již u Podlesí neklidný Vobořilův hnědák pana generála shodil a ten si nějak pošramotil rameno. Honza Dufek to diagnostikoval jako vymknutí ramenního kloubu a to lze napravit. Zavolal Oldu a nařídil, aby na jeho pokyn zvedl ruku pana generála a trhl s ní (při současném Honzově tlaku na kloub), směrem nahoru. Olda to ale svojí fyzickou zdatností trochu přehnal a pacientovi při tom zlomil klíční kost. Již v autě, které ho odváželo do nemocnice, nechal si pan generál Oldu zavolat a z pootevřeného okénka se ho ptá: „Víte, proč se říká generál a né jenerál? Protože se říká major a né magor"!

*

Za okupace byly zakázány zábavy a tak jako jinde, i u nás vyžívali jsme se ve sportu. Mimo jiných byly pořádány rivalské fotbalové zápasy mezi podniky, spolky, úřady a sportovními organizacemi. Tyto akce těšily se nemalé přízni fotbalových fanoušků a hřiště bývalo plné diváků. V r. 1941 utkala se utvořená jedenáctka Městských úřadů s jedenáctkou SK-tenis. Zápas soudcoval Dunka a již předem bylo lze tušit jeho neobvyklý průběh. Městská jedenáctka nastupovala jak o maškarním reji. Jednořadý nástup vedl soudce s bílou tropickou helmou na hlavě a s velkým papírovým pendrekem v ruce. Předák městských dělníků Bednář hrál při tom pochod Castaldo na flašinet, elektrikář Špáta nesl na zádech nůši s nápisem „Na banány" a stavitel F. Vacek pyšnil se nějakou pestře polepenou buřinkou s fáborem. Zbytek mužstva mělo buď falešný plnovous nebo různě tvarované papírové nosy. Zkrátka fraška, k níž napsal scénář Dunka. — Ale hrálo se s vervou! Kromě soudcovské píšťalky používal Olda při faulech zmíněného pendreku, kterým přetáhl vždy delikventa po hlavě, až roura zahučela. Vál jižní vítr a prý smích a řev diváků bylo slyšet až ve Skřivanech.

Druhý poločas převzal soudce AFK Kabelka. Jako vítěz vyšel SK-tenis. Inu tenisový trénink musel přinést své ovoce nad nějakými městskými úředníky a břichatým nadstrážníkem Zahradníčkem!

*

„U Beránka", největším to sále po sokolovně, pořádal některý ze zdejších spolků, či sdružení, silvestrovskou zábavu s bohatým programem. Přilákal tolik obecenstva, že je již pokladna musela odmítat. Mezi hosty u stolů seděl i pan starosta Junek s chotí a řada jeho přátel. Musím předeslat, že to bylo v roce, kdy město mělo již dobudovanou stavbu vodovodu o jejíž realizaci byly v městském zastupitelstvu po dva roky svářeny urputné boje. Náklady na stavbu byly z velké části dotovány Zemským úřadem a pak zavedením obec-

Dokončení na str. 18

ních dávek: Všeobecného a zvláštního vodného. Olda využil ještě dosud nevymizelého napětí a jako režisér programu otextoval tehdy známý šlágr parodií. Zpíval ji pěvecký sbor, v němž mimo jiných účinkoval i později slavný zpěvák Drago Čáslavský, jeho bratr Eda, Franta Tion, MUC Tonda Jošt, Franta Pospíšil (později též zpěvák a herec v Ostravě s pseudonymem „Bydžovský"), dentista Franta Stehlík a JUC Jarka Holman. Jako dirigent tohoto velmi dobře sezpívaného tělesa byl pochopitelně Olda Dunka. Sbor svým oblečením, přednesem i intonací měl působit groteskně a také se mu to bezezbytku podařilo. Diváci se ohromně bavili. Parodie měla v refrénu tento text:

Dluhy, dluhy z vodovodu,
dluhy, dluhy z vodovodu,
kdopak je asi zaplatí? Ahoj-Ahoj,
až se ti páni vytratí? Ahoj-Ahoj,
poplatníci jsou nahatí,
— jsou nahatí.
Jim je to fuk, jim je to fuk,
už ani muk, už ani muk,
o tom my zpívat nebudem.
Ahoj-Ahoj,
to už je náášíím óó-súú-dem!
Tramtaráá.

Obrovský aplaus! — Netleskal však vůbec pan starosta, který uražen, provokativně s manželkou opouští sál. - Od té doby veškeré fotopráce pro město dělal ateliér Vraný.

*

Ke konci války, když se již blížila k nám vítězná fronta, nechal si Olda od manželky ušít na kabát velký kožešinový límec a na hlavu ruskou „papalášku". Když třeba viděl jít po náměstí, či jinde Němce, zašel do ulice, počkal, a ve vhodnou chvíli se znenadání s nimi střetl. Z jejich vykulených očí četl on i s kamarády vystrašenou otázku: „Mein Gott — snad tu nejsou již Rusi?"

*

Paní Dunková jako švadlena šila i na zakázku a byla velmi vyhledávaná. To Olda, (který měl ve svém průkazu jako zaměstnání uvedeno: „V domácnosti") netrpělivě čekal, až je zakázka hotova. Pak jako za stara učedník, doručoval ji přímo do bytu. Ohlásil se vždy vesele a přeuctivě: „Milostivá paní, paní mistrová se nechá poroučet a posílá Vám šaty. Ať Vám slouží a ať paničky rudnou závistí". Samozřejmě, že neodmítal spropitné, které bylo někdy jeho jediným příjmem. A také jako spropitné bylo propito!

*

Když chodil v nemocnici na lékařské kontroly a odběr krve, říkal sestře: „Jsem ze šlechtického rodu a mám modrou krev, aby vás to nepřekvapilo. Můj předek, totiž, byl odložené hraběcí dítě a jmenoval se původně Dunce, později počeštěné na Dunka". Sestra, když napíchla, pohotově odpověděla: „No, to jste pane Dunce již hodně zdegeneroval!"

*

Po příjezdu německých okupantů byly ihned všude vylepeny německo-české vyhlášky, kterými se pod trestem zastřelení zakazuje obyvatelstvu noční vycházení od desáté do šesté hodiny ranní. Ale Olda s kamarády, kteří též zapíjeli smutek národa, stáhli se „U Stehlíků" do zadní místnosti s úmyslem pokračovat v rozpravě o neblahé situaci i přes desátou hodinu. Bylo to však velké riziko, které hosté - kamarádi nechtěli podstoupit a včas odešli. Olda si poručil ještě jedno „hulákadlo" — prý ten kousek přes silnici snadno nepozorovaně zdolá. Ale náhoda bývá někdy blbec! Německá patrola zůstala skryta v temné uličce u kováře Pecha a Oldu zmáčka. Internovali ho v podsálí sokolovny, kde již ale byli též někteří naši občané. K ránu se počet internovaných rozrostl téměř na čtyřicítku, neboť patroly sbíraly i lidi, kteří přijížděli ranním vlakem do práce. — Ženy plakaly, muži svěšené hlavy a popelavé tváře, všude strach a napětí s Hamletovskou otázkou: Budem, či nebudem žít?. Olda jediný snažil se svým cynismem setřást tuto můru, zlehčoval prohřešek a humorem snažil se zadržet a nepustit naději. Vyšťáral někde pod lavicemi kus provazu a kolovadel a když je všechny ráno odváděla patrola na radnici k německému veliteli, omotal si Olda provaz kolem krku jako smyčku oběšence a s vyplazeným jazykem a vykulenýma očima pozdravoval němě své přátele vyděšené občany na chodnících.

Teprve po přísném výslechu a identifikaci zadržených a hlavně omluvitelným příjezdem časných vlaků byli všichni propuštěni s přísným napomenutím a pohrůžkou.

*

Asi za 3 týdny byl Olda opět předvolán na německé komando na radnici. Vůbec netušil proč a tato nejistota a příznejme i trochu obav, utlumilo v něm jakýkoliv závan humoru. Vstoupil do kanceláře, kde kromě velitele byl i tlumočník, zapisovatel a na chodbě po zuby ozbrojené stráže.

„Vy tady být vyšší šarže od Národný garda" — překládal tlumočník. (Pozn.: Národní gardy byly u nás polovojenskými dobrovolnými svazy, které měly v případě napadení republiky Hitlerem pomáhat v boji spolu s naší armádou). Olda, který uměl pár slov německy, přisvědčil se slůvkem „Jawohl".

„Kdo založit první u nás Národný garda"?, překládal dále tlumočník. — Do Oldy, když poznal oč se vlastně jedná, vjela ihned bezstarostnost a vžitá humorná zjitřenost a s nevinnou tváří německy neuměle odpovídá:

„Kárl Fírte" (Mínil jmenovat Karla IV.). V očích velitele zasvitl záblesk uspokojení a pokračuje:

„Fírte — Fírte. Kde je, kde bydlet ten Karl Fírte?"

„Tady na radnici, prosím", pokorně sděluje Dunka.

„Zwei Manner mit a hned pšivést ten Karl Fírte sem!" V doprovodu stráže sešel Olda před radnici, odstoupil kousek do náměstí a ukáže rukou nahoru na sochu krále Karla IV.

„Hier ist - (tady je) Kárl Fírte".

Udivené, nechápavé pohledy stráže a opětná cesta k veliteli. S perfektně hranou pokorou, naivní tváří nevinně vypovídá, že Karel IV. byl skutečně první, kdo u nás zakládal Národní gardy, jak si přál pan velitel vědět. — A tak herecký um všechny přesvědčil, že se zde jedná o jazykové nedorozumění.

Z dalších dotazů se stejně nic od Dunky nedozvěděl a krátce na to propuštěn. Olda měl opět příčinu toto „jazykové nedorozumění" zapít!

*

To byla, milí přátelé, vzpomínka na našeho rodáka Dunku. Nemůže zde, i přes svou rozsáhlost, stejně vystihnout to, co Olda byl. Nemůžeme jednoznačně charakterizovat ani jeho humornou velikost. Ona snad byla darem, či odměnou z plnosti jeho pestrého života a z přebytku citů v něm. Když jsme ho potkávali, nebo prohodili třeba několik letmých slov s ním, bylo nám nějak dobře. Přinášel radosti asi tak, jako je přináší pošťák s dlouho očekávaným dopisem. Říkával, že kdo se nesměje, měl by platit pokutu.

Nebylo by rozhodně dobré, ani spravedlivé a vděčné, vzpomínati, nebo ceniti Oldu z úzkého úhlu jeho posledních let, ale zhodnocovat to, co vysoko převyšovalo lidské chybičky: Jeho intelekt, umění fotografické, malířnké, hudební, básnické, divadelní a interpretační. Asi tak, jako kolikráte živé ploty, často nestříhané, zacloňují výhled do zahrad plných překrásných květů.

NAPSALI O NÁS:

„Jako objev letošního Rockfestu navrhuji zaznamenat početný kolektiv KULIČEK (N. Bydžov). Jejich vystoupení považuji za nejvtipnější akci všech. Magický dirigent v bílém, mužský sbor na balkóně a extatický činelista v pozadí za to stojí už jen pro tu velkolepou podívanou. Kuličkovské songy o mravencích na louce, špinavých holkách, mrtvé rybě na hladině nebo požáru bych chtěl mít doma na videu."

Michal Bartůšek, Mladý svět č. 18, 1989.

KULIČKY je soubor ZUČ, jehož zřizovatelem je Městské kulturní středisko v Novém Bydžově. Soubor se představil i v Novém Bydžově 7. dubna 1989 na samostatném koncertu.

Rodáci vzpomínali

Dokončení ze str. 9

takovýto jednoúčelový vztah brzy vezme oboustranně za své. A tak se ztráta dlouhodobých přátel stále více nahrazuje přebytkem krátkodobých známých a výsledek — není to ono.

Aby se osobní a společenské postavení oněch méně zištných lidí zlepšilo je velmi prospěšné pořádat různé srazy. Mezi organizátory mají nezastupitelné místo bývalí spolužáci a rodáci. Důvod je prostý. Jejich vztahy se rodily v době kdy každého zajímalo kdo je kým a ne čím. Proto také vyhovující partnery brali bez nápovědy mezi sebe a nevyhovující jednoduše odmítali. A že si je uměli vybírat i v Chudonicích dokázali někteří tamější rodáci ještě po padesáti letech. Své osobní volno s lákavým pohodlím ochotně vyměnili za obětavou práci, značné starosti a pocuchané nervy. Přitom odměnu za vynaloženou námahu nemuseli hledat na konci účetní uzávěrky. Našli ji hned při prvním setkání se svými bývalými vrstevníky shromážděnými z různých koutů naší vlasti i ze zahraničí ve stejné době na stejném místě. O nic méně byla též u dlouhých stolů kde si hosté i domácí s chutí odkrajovali nánosy vrásčitého stáří a vzájemně si tiskli ruce s kouskem čistého srdce na dlaních. A tak se ani nelze divit, že všem bylo v jejich památném sále skutečně dobře. Zejména když radostnou hudbu a zpěv dozdobily místní děti svou vhodně zvolenou a přednesenou recitací doplněnou květinami, kterými po skončení svého vystoupení podarovaly přítomné ženy. A jelikož nechyběla ani štědrá tombola, chutné jídlo a dobré pití byli spokojeni i nejnáročnější. Dodejme, že plným právem, neboť v nepřenosném prostředí svého rodiště byli svědky malého, přírodního zázraku. Aspoň na chvíli se jim společně podařilo zastavit a vrátit prošlý čas. Bohužel nic netrvá věčně a tak i rozjařený hlahol omládlého rodáctva musel chtěj nechtěj jednou utichnout. Ale neskončil, neboť se natrvalo zapsal do vzpomínek k nimž se všichni budou rádi vracet. Kromě toho jim doplnil mezery ve vyhládlých lidských vztazích a náhodným zástupcům mladší a nejmladší generace dal zřetelně najevo, že smysl života lze plnit rozměrnějšími dary než jsou stísněné prostory předražených automobilů a chat. Že ještě existují dostupné nástroje, které bez klíčů a bez násilí otevírají lidem náruče, srdce a city dokořán.

Snad právě proto majitele podobného vybavení doprovázel domů vděčný dík a nedůvěřivé váhavce důvěrnější zamyšlení věnované tu na závěr i všem pravidelným či jen občasným čtenářům tohoto časopisu.

Aby se člověk mohl náležitě poznat, doplnit a potěšit má k dispozici všeho všudy jeden život.

Vlastní.

Vratislav Houdek

PS VB HODNOTILA

V pátek dne 27. 1. 1989 před 16 hodinou slavnostně oblečení muži všech věkových kategorií přicházeli do vyzdobené zasedací místnosti JZD „ČSSP" - VKT v Novém Bydžově - Zábědově. V průčelí zasedací místnosti je vítalo heslo „Za plnění závěrů 7. celostátní konference PS-VB". Během krátké chvíle se celá místnost zaplnila. Sešli se zde členové PS-VB s příslušníky VB, funkcionáři národních výborů a JZD. Od 16 hodin bylo zahájeno jednání obvodového aktivu členů Pomocné stráže Veřejné bezpečnosti při OO-VB v Novém Bydžově.

Po slavnostním zahájení se konalo další jednání dle stanoveného programu. Byla zhodnocena činnost členů PS-VB za minulé období od konání Okresní konference. Pozorně byla vyslechnuta zpráva o plnění úkolů z usnesení VII. celostátní konference, okresní a krajské konference PS-VB. Byly stanovené nové úkoly pro příští období. V diskusi, která byla zaměřená k činnosti jednotlivých jednotek PS-VB a bezpečnostní problematice pak vystoupilo 16 členů PS-VB a 5 hostů. Závěrem jednání byli zvoleni delegáti na okresní konferenci PS-VB, zástupci do obvodového a okresního štábu. Těm nejlepším členům a jednotkám PS-VB se rovněž dostalo ocenění za vykonanou práci. Z rukou náčelníka OS-SNB Hradec Králové a náčelníka OO-VB Nový Bydžov pak převzalo 5 členů medaile „Vzorný člen PS-VB", 5 členů „Čestný člen PS-VB", 3 členové a dvě jednotky obdrželi „Čestná uznání".

Při své činnosti se Sbor národní bezpečnosti opírá o pomoc dobrovolného aktivu našich občanů a tím je právě Pomocná stráž Veřejné bezpečnosti, která se významnou měrou podílí na ochraně veřejného pořádku, zajišťování bezpečnosti a plynulosti silničního provozu a ochraně státních hranic.

npor. Mastěna Otto

PŘIŠLO PO UZÁVĚRCE . . .

V pátek 26. května 1989 se ve velkém sále Městského kulturního střediska v Novém Bydžově uskutečnilo již třetí kolo MANŽELSKÉHO PĚTIBOJE. Na soutěžní otázky odpovídaly manželské páry z Nového Bydžova a místních částí. Soutěžní večer připravil divadelní soubor Jirásek, který při MěKS obnovil činnost. Režisér Zdeněk Smutný připravil se členy souboru čtyři ukázky z klasických divadelních her, které se staly nejen soutěžní otázkou pro manželské páry, ale i pohledem na práci souboru JIRÁSEK. Na malém prostoru rozehráli divadelníci s chutí a zápalem své role ve vybraných ukázkách. Zajímavý nápad se stal oživením soutěže, stejně tak i moderátorka večera Radka Paušimová z Československého rozhlasu v Hradci Králové. Po skončení večera si diváci poslechli pěkné písničky souboru MěKS 3+1 a zatančili při hudbě orchestru TOX. Byl to pěkný večer, který se všem líbil. Zvítězili manželé Přibylovi z místní části Sloupno.

Osobní kronika

NAROZENÍ

1988

17. 11. **Adam Svačina,** N. Bydžov, Fučíkova 891
22. 11. **Radim Šenk,** N. Bydžov, Hradební 1504
26. 11. **Václav Horák,** Nový Bydžov, Na Bělidle 742
26. 11. **Patrik Soukup,** Nový Bydžov, Havlíčkova 50
27. 11. **Eliška Špačková,** Nový Bydžov, ČSA 1548
28. 11. **Jiří Vodička,** N. Bydžov, Jungmanova 1589
29. 11. **Jan Zima,** Nový Bydžov - Sloupno 38
1. 12. **Kristýna Věříšová,** Nový Bydžov - Skochovice 71
1. 12. **Martin Demeter,** Nový Bydžov, ČSA 1549
6. 12. **Michaela Posejpalová,** N. Bydžov - Skřivany 275
7. 12. **Veronika Pešková,** N. Bydžov, Sukova 646
16. 12. **Veronika Svobodová,** Nový Bydžov, Merendní 1906
19. 12. **Ladislav Telvák,** Nový Bydžov, Korneliova 35
20. 12. **Michael Louda,** Nový Bydžov, Nová 414
26. 12. **Jindřich Poříz,** Nový Bydžov, Ezopova 1665
27. 12. **Roman Pecka,** Nový Bydžov, Husova 1175

1989

2. 1. **Olga Stejskalová,** Nový Bydžov, Lidická 845
10. 1. **Michal Poddaný,** Nový Bydžov, Dukelská 994
10. 1. **Simona Krausová,** Nový Bydžov, Nová 1941

Osobní kronika

12. 1. **Yumiko Satóová,**
Nový Bydžov, Karla IV. 85
13. 1. **Lukáš Vlk,**
Nový Bydžov, Revoluční 291
18. 1. **Jan Hejčl,**
N. Bydžov, Jablonského 519
21. 1. **Vít Síkora,**
Nový Bydžov, Fučíkova 769
21. 1. **Sabina Sládková,**
Nový Bydžov, Fučíkova 903
22. 1. **Veronika Hloucalová,**
Nový Bydžov, Husova 1180
23. 1. **Jana Steigerová,**
Nový Bydžov, Zachrašťany 41
24. 1. **Lada Barvířová,**
Nový Bydžov, Revoluční 779
24. 1. **Jan Musílek,**
Nový Bydžov, Dr. Ezopa 1661
25. 1. **Markéta Krejčová,**
N. Bydžov - Chudonice 221
26. 1. **Jiří Adam,**
N. Bydžov, K. J. Erbena 1277
27. 1. **Lukáš Hlaváček,**
Nový Bydžov - Sloupno 91

SŇATKY

1988

19. 11. **Jindřich Donát,**
N. Bydžov - Lužec n. C. 234
Ludmila Kubátová,
Lišice 41
26. 11. **Zdeněk Mařas,**
Nový Bydžov, Fučíkova 769
Martina Hýbnerová,
N. Bydžov, Gottwaldova 692
26. 11. **Vladimír Hruška,**
Nový Bydžov, Raisova 174
Dana Molnárová,
Hořice, Žižkova 310
26. 11. **Zbyněk Kloz,**
Nový Bydžov, V ráji 1323
Jiřina Zechovská,
Nový Bydžov, V ráji 1323
3. 12. **Josef Šubík,**
Horná Mariková 491
Iva Podrazilová,
Nový Bydžov, Turkova 1265
10. 12. **Dušan Buček,**
N. B., M. Bydžovského 1158
Romana Novotná,
N. Bydžov - Chudonice 205
3. 12. **Karel Dušek,**
Prasek - Kobylice 50
Ladislava Jiravská,
Nový Bydžov - Chudonice 158
3. 12. **Libor Tobišek,**
Nový Bydžov - Metličany 1104
Iva Vodičková,
Chlumec n. C. 386/IV.
3. 12. **Jaroslav Vlasák,**
N. Bydžov - Lužec n. C. 10
Dana Skokanová,
Opolany 97
16. 12. **Jaroslav Steiger,**
Hlučín, B. Němcové 2
Dagmar Průchová,
Nový Bydžov, ČSA 45
16. 12. **Milan Ejem,**
Praha 5
Stanislava Neborová,
Nový Bydžov - Sloupno 118
17. 12. **Petr Klapka,**
Olomouc, E. Rošického 7
Jana Macháčková,
N. Bydžov, B. Smetany 1824
17. 12. **Pavel Kloubec,**
Nový Bydžov, Hradební 1503
Ilona Zámečníková,
Nové Pavlovice 285
17. 12. **Oldřich Zapadlo,**
N. Bydžov - Chudonice 105
Vlasta Konfránková,
N. Bydžov - Chudonice 105
17. 12. **Radek Nájemník,**
N. Bydžov, Na Otmarce 319
Renata Kohoutová,
Příšovice - Svijany 89
17. 12. **Michal Deré,**
Praha 6
Marie Stříbrná,
Nový Bydžov, Lidická 782
17. 12. **Rudolf Antoš,**
N. Bydžov, B. Smetany 1506
Petra Szabóvá,
Práče 42
17. 12. **Josef Štěpán,**
Velké Výkleky 34
Jana Beranová,
N. Bydžov - Lužec n. C. 90

1989

14. 1. **Václav Teslík,**
Žlunice - Kozojedy 111
Ingrid Havelková,
Nový Bydžov, Merendní 1883
14. 1. **Václav Syřiště,**
Sběr - Hrobičany 74
Jana Drábková,
N. Bydžov - Sloupno 11
21. 1. **Martin Vaníček,**
Chlumec n. C. 558/IV.
Jana Langrová,
Nový Bydžov, Husova 1373
21. 1. **Václav Jilemnický,**
Nový Bydžov, Husova 1364
Pavlína Drahokoupilová,
Chýšť 18
21. 1. **Luděk Rygl,**
Nový Bydžov, Ezopova 1668
Ivana Doležalová,
Lázně Kynžvart, Krátká 361

ÚMRTÍ

1988

6. 11. **Marie Roubová** 58 let
N. Bydžov, Rudé armády 1564
11. 11. **Anna Konfránková** 76 let
N. Bydžov - Skřeněř 30
16. 11. **Agafie Drábková** 73 let
N. Bydžov, Tyršova 104
17. 11. **Anna Wolfová** 67 let
N. Bydžov, Na Šarlejích 81
23. 11. **František Volejník** 73 let
N. B., M. Bydžovského 1158
25. 11. **Antonín Zajíc** 79 let
N. Bydžov, Luční 772
26. 11. **Marie Nezkusilová** 75 let
N. Bydžov - Chudonice 191
29. 11. **Josef Šmidrkal** 83 let
N. Bydžov - Vysočany 19
1. 12. **Karel Štefan** 76 let
N. Bydžov - Sloupno 84
3. 12. **Stanislav Horák** 64 let
N. Bydžov, Mánesova 249
8. 12. **Josef Blažej** 62 let
Nový Bydžov 558
9. 12. **Josef Švarc** 82 let
N. Bydžov, B. Smetany 1783
9. 12. **Marie Kožíšková** 94 let
N. Bydžov - St. Skřeněř 8
10. 12. **Anna Krejčová** 79 let
N. Bydžov - Zábědov 42
14. 12. **Jaroslav Malát** 54 let
N. Bydžov - Lužec n. C. 40
15. 12. **Milan Trutnovský** 51 let
N. Bydžov, Revoluční 218
20. 12. **Josef Klika** 79 let
N. Bydžov - Sloupno 122
21. 12. **Ludmila Zimová** 79 let
N. Bydžov - Zachrašťany 50
23. 12. **Jindřiška Vávrová** 68 let
N. Bydžov, Smetanova 1313
24. 12. **Marie Novotná** 75 let
N. Bydžov - Sloupno 34
24. 12. **Františka Kutifelová** 79 let
N. Bydžov, Otmarka 341
28. 11. **Marie Nevrlá** 87 let
N. Bydžov - Chudonice 19
30. 12. **Josef Burian** 79 let
N. Bydžov, 28. října 1644
30. 12. **Marie Pecková** 72 let
N. Bydžov, U plovárny 1415
31. 12. **Ladislav Zajíček** 73 let
N. Bydžov, Husova 1391

1989

1. 1. **Josef Jaroš** 77 let
N. Bydžov - Skochovice 72
1. 1. **Marie Vávrová** 86 let
N. Bydžov, Vrchlického 1582
6. 1. **Antonie Svobodová** 79 let
N. Bydžov - Chudonice 117
6. 1. **Růžena Zmítková** 80 let
N. Bydžov - Skřivany 180
6. 1. **Marie Šmidrkalová** 78 let
N. Bydžov - Zachrašťany 3
7. 1. **František Bílek** 75 let
N. Bydžov - Sloupno 76
14. 1. **Blažena Zámečníková** 75 let
N. Bydžov - Skřivany 50
15. 1. **Marie Rosůlková** 69 let
N. Bydžov, Havlíčkova 91
19. 1. **Oldřich Libánský** 79 let
N. Bydžov - Lužec n. C. 26

NOVOBYDŽOVSKÝ ZPRAVODAJ

Vydává Městské kulturní středisko v Novém Bydžově, nepravidelně. Odpovědný redaktor PhDr. Jiří Malina. Redakční radu řídí tajemník MěstNV Rastislav Kykal.

Adresa redakce: MěKS, Revoluční ul. 774, 504 01 Nový Bydžov tel. 23413.

Evidováno pod č. 2/89. Tisknou Východočeské tiskárny n. p. v Novém Bydžově. Náklad 2 000 výtisků. Mimobydžovským zájemcům zasíláme časopis poštou po zaplacení předplatného 24 Kčs. Cena jednoho čísla 4 Kčs.